

Reach Youth

Π2. ΣΥΝΟΛΟ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ - ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΝ ΜΕ ΦΥΣΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ/ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΝ

ERASMUS+
ΚΑ2 - ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ
ΓΙΑ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ
ΚΑΛΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ - ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΙΚΩΝ
ΣΧΕΣΕΩΝ ΓΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ
ΕΡΓΟ
ΥΠ' ΑΡΙΘ. 2019-1-DE02-KA202-006171

Με συγχρηματοδότηση από το
πρόγραμμα «Erasmus+»
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την παρουσίαση αυτής της δημοσίευσης δεν αποτελεί θεώρηση του περιεχομένου, το οποίο αντικατοπτρίζει μόνο τις απόψεις των δημιουργών, και η Επιτροπή δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτή.

Πληροφορίες Έργου

Τίτλος έργου	Reach YOUth
Ακρωνύμιο έργου	Reach YOUth
Αριθμός έργου	2019-1-DE02-KA202-006171
Δικαιούχος οργανισμός (Συντονιστής έργου)	Sozialwerk Dürener Christen, Γερμανία
Εταίροι έργου	<ul style="list-style-type: none"> • Asociación Caminos, Ισπανία • Κέντρο Κοινωνικής Καινοτομίας (Center for Social Innovation – CSI), Κύπρος • CESIE, Ιταλία • Bimec, Βουλγαρία

Πληροφορίες Εγγράφου

Τίτλος εγγράφου	Παραδοτέο IO2 του έργου Reach YOUth: Σύνολο Δημοκρατικής Παρέμβασης – Ανάπτυξη Εκπαιδεύσεων με Φυσική Παρουσία/ Διαδικτυακών Εκπαιδεύσεων
Συντάκτης εγγράφου	Stefan Henke/Seher Karatepe
Εκδοχή	1.1
Ημερομηνία	30.06.21

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. REACH YOUTH- ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΙΔΕΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ	4
2. ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ 2 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ	5
3. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	6
3.1 Η σημασία των δημοκρατικών αξιών	7
3.2 Δημοκρατία	7
3.3 Το σύνταγμα και η διαφύλαξή του	7
3.4 Βασικές προκλήσεις της δημοκρατίας	8
3.5 Λαϊκισμός	8
3.6 Προπαγάνδα	9
3.7 Ψευδείς ειδήσεις (fake news)	9
3.8 Πόλωση	9
3.9 Εξτρεμισμός	9
3.10 Ριζοσπαστικοποίηση	10
4. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ	10
5. ΣΥΝΟΛΟ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ REACH YOUTH	11
6. ΒΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ	16
6.1 Σεβασμός	17
6.2 Ενδυνάμωση	18
6.3 Αποδοχή και Εκτίμηση	18
6.5 Ανθρωπιστική προσέγγιση	21
6.6 Με επίκεντρο τους νέους, «νεοκεντρική» προσέγγιση	22
6.7. Ευρύτητα Πνεύματος	22
6.8 Μοναδικότητα	22
6.9 Εμπιστοσύνη	23
6.10 Ολιστική προσέγγιση	23
7. ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΕΣ	23
8. REACH YOUTH – ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ REACH YOUTH	24
Δεξιότητες εκπαιδευτών Reach Youth	25
8.1 Βασικές δεξιότητες για συμβουλευτική και καθοδήγηση	25
8.2 Κύριες απαιτούμενες δεξιότητες για συμβουλευτική και καθοδήγηση	25
Α. Δημιουργία της σωστής βάσης	26
Β. Συνδημιουργία της σχέσης	26

Γ. Αποτελεσματική επικοινωνία	26
Δ. Συντονισμός μάθησης και επίτευξη στόχων	26
9. ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ ΓΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΕΣ	27
9.1 Πλαίσιο	27
9.2 Σεβασμός στα δικαιώματα και την αξιοπρέπεια του ατόμου	27
9.3 Δεξιότητες	29
9.4 Υπευθυνότητα	30
9.5 Ακεραιότητα	31
10. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ:	32
Η σημασία και η αναγκαιότητα της δημοκρατικής εκπαίδευσης (πλήρες κείμενο)	32
11. ΑΝΑΦΟΡΕΣ	40
Πρόσθετοι πόροι οπτικοακουστικού υλικού	40

1. REACH YOUTH- ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΙΔΕΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Η κοινωνική εργασία στον τομέα της νεολαίας δείχνει ότι οι αναποφάσιστοι και, σε πολλές περιπτώσεις, οι νέοι που ανήκουν σε σχετικά ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, τείνουν να επηρεάζονται από αντιδημοκρατικές τάσεις και να παρασύρονται από λαϊκιστικά κινήματα. Σε κάθε τέτοια περίπτωση ριζοσπαστικοποίησης, είναι σημαντικό να προσεγγίσουμε αυτούς τους νεαρούς ενήλικες, αν θέλουμε να τους επαναφέρουμε στη δημοκρατική σκέψη και δράση.

Η αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων σε όλη την Ευρώπη αποτελεί στόχο της κοινωνικής εργασίας σε θέματα νεολαίας. Στο πλαίσιο αυτό, το έργο Reach YOUth αποσκοπεί να εντοπίσει τα πιο αποτελεσματικά εργαλεία παρέμβασης για την καταπολέμηση των αντιδημοκρατικών τάσεων στις χώρες-εταίρους και να τα συγκεντρώσει σε ένα εκπαιδευτικό πακέτο. Αυτό το «Σύνολο Δημοκρατικής Παρέμβασης» έχει αναπτυχθεί για χρήση σε όλη την Ευρώπη και θα δώσει στους επαγγελματίες που δραστηριοποιούνται στον τομέα της κοινωνικής εργασίας σε θέματα νεολαίας την ευκαιρία να χρησιμοποιήσουν στη δουλειά τους ένα καινούργιο, ενδιαφέρον και διαπολιτισμικά σχεδιασμένο εκπαιδευτικό πακέτο.

Το παρόν έγγραφο εργασίας περιγράφει το Πρόγραμμα Μαθημάτων για τη διά ζώσης εκπαίδευση του έργου Reach YOUth, ενός έργου Erasmus+. Μαζί με το εξαιρετικά λεπτομερές Παραδοτέο 3 του έργου, φιλοδοξεί να αποτελέσει έναν χρήσιμο οδηγό για την προώθηση της δημοκρατικής σκέψης και δράσης στους νέους και για την καταπολέμηση της διχαστικής, αντιδημοκρατικής ή εξτρεμιστικής σκέψης και δράσης οποιασδήποτε μορφής.

Το Πρόγραμμα Μαθημάτων περιλαμβάνει σχόλια σχετικά με τη σημασία και την αναγκαιότητα της δημοκρατικής εκπαίδευσης στην κοινωνική εργασία με εφήβους και νεαρούς ενήλικες, βασικές σκέψεις και επεξηγήσεις της υποκείμενης ανθρώπινης φύσης, περιγραφή της παιδαγωγικής προσέγγισης, καθώς και συζήτηση των ηθικών κατευθυντήριων γραμμών και των απαραίτητων βασικών ικανοτήτων που πρέπει να διαθέτουν οι εκπαιδευτές του Reach YOUth. Ο ρόλος των εκπαιδευτών και των κοινωνικών λειτουργών που διαδίδουν το έργο Reach YOUth μεταξύ συναδέλφων και που εργάζονται με νέους χρησιμοποιώντας τις ασκήσεις και μεθόδους του Reach YOUth, οι παράμετροι για πιλοτική εφαρμογή των παρεμβάσεων, οι περαιτέρω παρεμβάσεις που έχουν αναπτυχθεί ατομικά, καθώς και το συνολικό πακέτο παρέμβασης, ακολουθούν αυτά τα θεμελιώδη θέματα.

Οι παρεμβάσεις θα περιγραφούν με λεπτομέρεια σε ένα δεύτερο έγγραφο με τίτλο «Σύνολο Δημοκρατικής Παρέμβασης», το οποίο θα παρουσιαστεί στην παράγραφο σχετικά με το Πρόγραμμα Μαθημάτων.

Η ομάδα-στόχος του πακέτου παρέμβασης Reach YOUth είναι οι μειονεκτούντες νέοι. Αυτοί πρέπει να παρακινηθούν ώστε να εξερευνήσουν συνειδητά την αυτοαποτελεσματικότητά τους και να ενστερνιστούν τις δημοκρατικές αξίες.

Οι ομάδες-στόχος του έργου Reach YOUth είναι οι εξής:

ΠΡΩΤΑΡΧΙΚΗ ΟΜΑΔΑ-ΣΤΟΧΟΣ

- 1) Επαγγελματίες του τομέα της κοινωνικής εργασίας σε θέματα νεολαίας, οι οποίοι εργάζονται με μειονεκτούντες νέους.

- 2) Φορείς χάραξης πολιτικής στον τομέα της κοινωνικής εργασίας σε θέματα νεολαίας, παρόχους επαγγελματικής κατάρτισης και πανεπιστήμια εφαρμοσμένων επιστημών του κοινωνικού τομέα.

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑ ΟΜΑΔΑ-ΣΤΟΧΟΣ

- 1) Μειονεκτούντες νέοι που παρασύρονται από αντιδημοκρατικά, λαϊκιστικά και εξτρεμιστικά κινήματα, οι οποίοι δεν καλύπτονται επαρκώς από τις υφιστάμενες μεθόδους αντιμετώπισης.
- 2) Φορείς χάραξης εκπαιδευτικής πολιτικής, οι οποίοι είναι υπεύθυνοι για την υλοποίηση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ) ή της πρώιμης κοινωνικής εκπαίδευσης (Τομέας Ανώτερης Εκπαίδευσης – πανεπιστήμια εφαρμοσμένων επιστημών/πανεπιστήμια).

2. ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ 2 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

Η ομάδα-στόχος του παρόντος Προγράμματος Μαθημάτων είναι οι επαγγελματίες στον τομέα της ευημερίας των νέων/της κοινωνικής εργασίας σε θέματα νεολαίας, οι οποίοι εργάζονται με νέους με στόχο να ενισχύσουν την ικανότητα των τελευταίων να παίρνουν αποφάσεις και να αυτοαναστοχάζονται.

Το Πρόγραμμα έχει αναπτυχθεί για τους κοινωνικούς λειτουργούς, τους εκπαιδευτές και τους επαγγελματίες εκείνους που έχουν εξοικειωθεί και συνειδητοποιήσει την αξία της προσέγγισης του έργου Reach YOUth και οι οποίοι επιθυμούν να εκπαιδευθούν άλλους επαγγελματίες σε αυτή, μέσω της δικής τους εμπειρίας ως συμμετεχόντων, αλλά και ως εκπαιδευτές που έχουν υλοποιήσει τις παρεμβάσεις και θεωρούν ότι μπορούν να τις εφαρμόσουν με επιτυχία.

Οι εν λόγω φορείς διάχυσης της προσέγγισης YOUth, εφεξής θα τους αποκαλούμε «εκπαιδευτές», θα είναι σε θέση να παρουσιάσουν το θέμα της δημοκρατίας και της Ευρώπης με έναν εύκολα κατανοητό και ελκυστικό τρόπο, έτσι ώστε ακόμα και οι νεαροί ενήλικες που έχουν κουραστεί από την πολιτική, να ενδιαφερθούν για αυτή. Πρέπει οι εκπαιδευτές να προσεγγίσουν τους νέους και να τους δώσουν μια σφαιρική εικόνα για το πολιτικό σύστημα. Επιπλέον, κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης, θα πρέπει να βοηθήσουν τους νέους να κατανοήσουν πώς οι αξίες, οι φόβοι και οι ελπίδες τους αντικατοπτρίζονται στις πολιτικές τους στάσεις. Στόχος είναι οι νεαροί εκπαιδευόμενοι να μπουν σε μια διαδικασία αυτοαναστοχασμού, μέσα από διάλογο με τον εκπαιδευτή και τους συνεκπαιδευόμενούς τους.

Σε γενικές γραμμές, το επιθυμητό αποτέλεσμα είναι η πρόληψη και η μείωση των ριζοσπαστικοποιημένων και εξτρεμιστικών στάσεων και τρόπων σκέψης. Με την ολοκλήρωση της δημοκρατικής εκπαίδευσης, οι εκπαιδευτές, καθώς και οι νεαροί ενήλικες, θα κατανοήσουν καλύτερα πώς οι αξίες και οι πράξεις τους επιδρούν στην κοινωνία. Αυτό, με τη σειρά του, θα τους δώσει τη δυνατότητα να είναι σε επαγρύπνηση και να αντισταθούν απέναντι στη χειραγώγηση που ενδέχεται να συντελείται στο περιβάλλον τους.

Το πρόγραμμα μαθημάτων λειτουργεί ως εξής:

Το πρόγραμμα μαθημάτων θα εφαρμοστεί πιλοτικά εντός του ίδιου του οργανισμού, καθώς και στο Πανεπιστήμιο Εφαρμοσμένων Επιστημών Niederrhein (συνεργαζόμενο εταίρο του έργου), με φοιτητές του κλάδου των κοινωνικών υπηρεσιών, επαγγελματίες από υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας νέων, από ιδρύματα ανοικτής πρόνοιας νέων και από συμβουλευτικά κέντρα κοινωνικής εργασίας σε θέματα νεολαίας, καθώς και με κοινωνικούς λειτουργούς σχολείων.

Θα ακολουθήσει λήψη ανατροφοδότησης από τη δευτερεύουσα ομάδα στόχο, αυτή των μειονεκτούντων νέων. Μετά την ανατροφοδότηση και την αξιολόγηση της πιλοτικής φάσης, το πρόγραμμα μαθημάτων θα προσαρμοστεί και θα βελτιστοποιηθεί. Εφαρμόζεται μια συνεχής διαδικασία βελτίωσης, ως θεμελιώδες συστατικό της εργασίας ανάπτυξης.

Θα διαβάσετε ένα ευρύ φάσμα πληροφοριών για το θέμα του έργου Reach YOUth, ώστε να αποκτήσετε μια σφαιρική εικόνα. Αυτά τα ζητήματα θα αντιμετωπιστούν μέσα από διάφορες παρεμβάσεις, τις οποίες μπορείτε να βρείτε σε μια ξεχωριστή συλλογή. Εκεί θα βρείτε τους στόχους και τους τομείς με τους οποίους καταπιάνονται οι παρεμβάσεις που αναφέρονται στο Πρόγραμμα Μαθημάτων. Οι παρεμβάσεις καλύπτουν 8 θεματικούς τομείς, τους οποίους αποκαλούμε «στόχους». Μπορείτε να τους βρείτε στο σημείο 4 και 5 με περισσότερη λεπτομέρεια (σ. 10-11).

Η παρουσίαση των παρεμβάσεων σε ξεχωριστή συλλογή έχει ως στόχο να διευκολύνει την υλοποίησή τους, αφού αυτό θα ήταν πιο δύσκολο εάν συμπεριλαμβάνονταν σε ένα αρχείο. Αυτό το σύνολο παρεμβάσεων ουσιαστικά αποτελεί το πρακτικό εγχειρίδιο του θεωρητικού Προγράμματος Μαθημάτων.

Η δομή του παρόντος εγγράφου είναι η ακόλουθη:

- Παρουσίαση της σημασίας και της αναγκαιότητας της δημοκρατικής εκπαίδευσης και καθορισμός των μαθησιακών στόχων.
- Επεξήγηση του τρόπου επιλογής και περιγραφή των παρεμβάσεων, οι οποίες θα έχουν τη μορφή ενός συνόλου εργαλείων στο Πρόγραμμα Μαθημάτων.
- Λεπτομερής περιγραφή της βασικής προσέγγισης και του ρόλου των εκπαιδευτών του Reach YOUth, καθώς αυτός είναι κρίσιμη σημασίας για την επιτυχή εφαρμογή του Συνόλου Δημοκρατικής Παρέμβασης.
- Περιγραφή του προφίλ ικανοτήτων των εκπαιδευτών, καθώς και των απαραίτητων δεξιοτήτων που πρέπει να διαθέτουν, αφού δεν παρέχεται κάποια βασική εκπαίδευση για εκπαιδευτές στο πρόγραμμα. Οι δεξιότητες, καθώς και οι ηθικές κατευθυντήριες γραμμές αναλύονται στο τέλος του παρόντος εγγράφου.

3. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ Η ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Το παρακάτω συνοπτικό κείμενο από τον εταίρο του έργου CESIE (Ιταλία), αναφέρεται στις έννοιες της δημοκρατίας, των αντιδημοκρατικών τάσεων, του λαϊκισμού και της διαδικασίας ριζοσπαστικοποίησης. Στο τέλος του παρόντος εγγράφου θα βρείτε το πλήρες κείμενο με τη βιβλιογραφία και τις αναφορές, καθώς και μια ανάλυση των τακτικών της ακροδεξιάς και του ισλαμικού εξτρεμισμού.

Το παρόν κεφάλαιο μπορεί να θεωρηθεί ως μια σύντομη εισαγωγή, η οποία εξηγεί γιατί οι παρεμβάσεις και οι διά ζώσης εκπαιδευτικές μας συνεδρίες είναι σημαντικές για τους εργαζόμενους στον τομέα της νεολαίας, αλλά και για τους νέους που θα επωφεληθούν από αυτές. Στόχος είναι η συνειδητοποίηση της σημασίας της εργασίας στον τομέα της νεολαίας και, πιο συγκεκριμένα, της συμβολής της στην αφομοίωση των δημοκρατικών αξιών από τους νέους, καθώς και στην πρόληψη της συμμετοχής τους σε διαδικασίες ριζοσπαστικοποίησης και εξτρεμιστικές ομάδες.

(...) Οι νέοι αποζητούν κατανόηση, συμμετοχή και την αίσθηση ότι ανήκουν σε μια κοινότητα. Τείνουν να αντιδρούν συναισθηματικά και θυμώνουν εύκολα όταν πρόκειται για θέματα για τα οποία νοιάζονται, ενώ τείνουν να έχουν εξιδανικευμένες απόψεις για την πραγματικότητα, την πολιτική και την ιδεολογία. Επιπλέον, γίνεται ολοένα και πιο δύσκολο για τους νέους σήμερα να βρουν τη θέση τους στην κοινωνία, ικανοποιώντας ταυτόχρονα και τις προσδοκίες της κοινωνίας. Η μοναξιά, η κατάθλιψη και οι ασθένειες ψυχικής υγείας βρίσκονται σε υψηλό επίπεδο μεταξύ των νέων στην Ευρώπη.

Οι εργαζόμενοι και οι επαγγελματίες στον τομέα της νεολαίας είναι πολύ σημαντικοί για την πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης των νέων, αφού τους βοηθούν να κατανοήσουν τη σημασία της δημοκρατίας και τις βασικές αξίες της, ως απαραίτητα στοιχεία για να ζουν σε μια ειρηνική κοινωνία όπου υπάρχει χώρος για όλους και όπου οι προβληματισμοί και οι ανησυχίες τους αντιμετωπίζονται μέσα από τη δημοκρατική δράση.

3.1 Η σημασία των δημοκρατικών αξιών

Μια δημοκρατική κοινωνία είναι προστατευμένη από την πολιτική βία και τα αυταρχικά καθεστώτα, μόνο όταν οι δημοκρατικές αξίες υποστηρίζονται από την κοινωνία. Η προθυμία των πολιτών να δεσμευτούν σε δημοκρατικούς θεσμούς, διαδικασίες και συμπεριφορές είναι ανάλογη με την αποτελεσματικότητα που έχουν αυτοί οι θεσμοί και διαδικασίες στη δημιουργία μιας δημοκρατικής κοινωνίας. Όταν σπάσει ο αμφίδρομος αυτός δεσμός, οι θεσμοί μπορεί να αρχίσουν να λειτουργούν λιγότερο δημοκρατικά και οι πολίτες μπορεί να αρχίσουν να υιοθετούν αντιδημοκρατικές τάσεις εις βάρος των ειρηνικών, ισότιμων και χωρίς αποκλεισμούς ευρωπαϊκών κοινωνιών.

3.2 Δημοκρατία

Η δημοκρατία είναι περίπλοκη και παρόλο που η πλειονότητα των ευρωπαϊκών χωρών σήμερα έχει δημοκρατικό σύνταγμα, δεν ήταν πάντα έτσι τα πράγματα. Από συνταγματική άποψη, δημοκρατία σημαίνει ότι η εξουσία ανήκει στον λαό, ο οποίος στη συνέχεια, μέσω δημοκρατικών εκλογών, αναθέτει στους αντιπροσώπους του να αποφασίσουν για το προσεχές μέλλον της χώρας, τη θέση της στη διεθνή πολιτική και τα γεωπολιτικά ζητήματα, τον τρόπο που θα χειριστεί την κοινωνική αλλαγή και πώς θα προχωρήσει μπροστά, με γνώμονα αυτό που μπορεί να οριστεί ως η συλλογική ευημερία του πληθυσμού (συμπεριλαμβανομένης της οικονομίας, της ευημερίας, της εκπαίδευσης, της υγειονομικής περίθαλψης, της αγοράς εργασίας και της ρύθμισής της, των δραστηριοτήτων αναψυχής, του περιβάλλοντος κ.λπ.). Η δημοκρατία βασίζεται στην αρχή ότι κανείς δεν έχει το δικαίωμα να επιβάλλει κοσμοθεωρίες, ιδεολογίες και νόμους στον πληθυσμό.

3.3 Το σύνταγμα και η διαφύλαξή του

Ως αντιπροσωπευτικό πολίτευμα, η δημοκρατία πρέπει να μεριμνήσει ώστε η πλειοψηφία, παρόλο που έχει την εξουσία να κυβερνήσει μετά τις εκλογές, το κάνει σεβόμενη τη μειοψηφία που έχασε τις εκλογές. Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα κυβερνώντα κόμματα δεν τροποποιούν τον νόμο με τρόπο που να εισάγει διακρίσεις ή να μεροληπτεί ενάντια στις μειονότητες, οι περισσότερες δημοκρατικές χώρες εφαρμόζουν συνταγματικές διατάξεις. Αυτές περιλαμβάνουν διατάξεις σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα, τα πολιτικά και ατομικά δικαιώματα και τις πολιτικές κατά των διακρίσεων. Σε μια δημοκρατία, όλοι οι πολίτες έχουν το δικαίωμα να ψηφίζουν και να συμμετέχουν στη δημόσια ζωή ανεξαρτήτως φύλου, θρησκευτικής πίστης, πολιτικής θέσης (εκτός εάν η πολιτική θέση είναι παράνομη, όπως στην περίπτωση του φασισμού στην Ιταλία), σεξουαλικού προσανατολισμού, πλούτου, κοινωνικής θέσης, γλώσσας και εθνικότητας. Ένα δημοκρατικό

πολίτευμα, για να μπορεί να αποκαλείται τέτοιο, πρέπει να βασίζεται σε οικουμενικές αξίες και αρχές, οι οποίες πρέπει πάντα να ενυπάρχουν στη δημοκρατική διαδικασία. Αυτές οι αξίες είναι:

- Ελευθερία: Αυτό σημαίνει ότι οι πολίτες, τόσο ατομικά όσο και συλλογικά, έχουν ελευθερία έκφρασης και επιλογής, αρκεί οι επιλογές τους να παραμένουν εντός των ορίων του νόμου.
- Διάλογος: Σε αντιδιαστολή με τη σύγκρουση (σωματική ή λεκτική), μια δημοκρατία επιδιώκει συνεχώς να βρει το κοινό σημείο μεταξύ των πολιτικών αντιπάλων, μέσω του διαλόγου και της συζήτησης.
- Ισότητα: Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, στη δημοκρατία όλοι οι πολίτες είναι ίσοι τόσο ως άτομα όσο και ως μέλη συλλογικών ομάδων.
- Πλουραλισμός: Σημαίνει ότι οι δημοκρατικές χώρες αποδέχονται, ασπάζονται και εκτιμούν τη διαφορετικότητα τόσο σε κοινωνικό όσο και σε πολιτικό επίπεδο.
- Δικαιοσύνη: Όλοι οι άνθρωποι πρέπει να τυγχάνουν δίκαιης και ίσης μεταχείρισης· τα ανθρώπινα δικαιώματα κάθε πολίτη σε μια δημοκρατία πρέπει να διασφαλίζονται.

3.4 Βασικές προκλήσεις της δημοκρατίας

Σήμερα, οι δημοκρατίες σε όλο τον κόσμο αντιμετωπίζουν προβλήματα λόγω της αύξησης των αντιδημοκρατικών τάσεων μεταξύ του πληθυσμού. Παρόλο που η ανθρωπότητα βιώνει ένα άνευ προηγουμένου επίπεδο ευημερίας και ασφάλειας, ο πολιτικός διάλογος στο εσωτερικό πολλών δημοκρατιών έχει γίνει πολύ πιο πολωμένος και η υποστήριξη της κοινής γνώμης προς τη δημοκρατία σιγά σιγά σβήνει. Αυτό το φαινόμενο έχει πολλές αλληλένδετες βασικές αιτίες. Ωστόσο, τα συμπτώματά του είναι ευρέως διαδεδομένα στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες. Είναι εύκολο να εντοπίσει κανείς αυτή την κρίση της δημοκρατίας, αν ρίξει μια ματιά στην άνοδο των ακροδεξιών και λαϊκιστικών πολιτικών ομάδων σε όλη την Ευρώπη.

Η αυξανόμενη δυσaréσκεια για την οικονομία και την ανισότητα σε πολλούς τομείς της κοινωνίας (ανεργία, μισθοί, ζητήματα φύλου, φυλετικές διακρίσεις κ.λπ.), αποτελούν παράγοντες που οδηγούν στην άνοδο αυτού του αντιδημοκρατικού αισθήματος.

3.5 Λαϊκισμός

Ο λαϊκισμός ορίζεται ως η τάση των πολιτικών ηγετών να απευθύνονται στον «απλό λαό», παρουσιάζοντας τα συμφέροντά του ως παραβιαζόμενα από μια διεφθαρμένη ελίτ που περιλαμβάνει όλα τα υπάρχοντα πολιτικά κόμματα. Σε ιδεολογικό επίπεδο, ο λαϊκισμός συχνά αναμειγνύει αριστερές και δεξιές ιδέες και λύσεις. Συχνά, οι λαϊκιστές ηγέτες υιοθετούν έναν εθνικιστικό τόνο, κατηγορώντας άλλες χώρες ή μειονότητες ως υπεύθυνες για τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η χώρα. Αυτές οι πολιτικές συνταγές συνοδεύονται πολλές φορές από κάποιο βαθμό ρατσισμού, θεωριών συνωμοσίας και άλλων επικίνδυνων αντιδημοκρατικών ιδεών, οι οποίες στοχεύουν στη συγκέντρωση ολόενα και περισσότερης εξουσίας στα χέρια ενός χαρισματικού ηγέτη. Ο λαϊκισμός είναι επικίνδυνος, γιατί υπονομεύει τις δημοκρατικές διαδικασίες και αξίες μιας κοινωνίας, έχοντας ως αποτέλεσμα κακή ηγεσία, ασυνεπή χάραξη πολιτικής ή ακόμη και εδραίωση μιας εξουσίας που μοιάζει με δικτατορία. Ο βαθμός στον οποίο ένα λαϊκιστικό κίνημα κερδίζει έδαφος έναντι των δημοκρατικών θεσμών εξαρτάται από την ισχύ του, καθώς και από την ωριμότητα και το βάθος των δημοκρατικών αξιών στην εκάστοτε κοινωνία. Μια ώριμη δημοκρατία μπορεί να αντιμετωπίσει τους λαϊκιστές ηγέτες καλύτερα από μια «νεαρή» δημοκρατία.

3.6 Προπαγάνδα

Η προπαγάνδα έχει τεράστιο αντίκτυπο στην ύπαρξη και διάδοση επικίνδυνων εξτρεμιστικών αφηγημάτων, συμβάλλοντας στη διαδικασία ριζοσπαστικοποίησης των πολιτών, καθώς και στην επαφή τους με εξτρεμιστικές ομάδες.

Σύμφωνα με το Δίκτυο Ευαισθητοποίησης για τη Ριζοσπαστικοποίηση (RAN, 2019), προπαγάνδα είναι «η στρατηγική επικοινωνία ιδεών, που στοχεύει στη χειραγώγηση συγκεκριμένων κοινών-στόχων για έναν εξτρεμιστικό σκοπό». Αυτό σημαίνει ότι το γενικό μήνυμα και η επικοινωνία των εξτρεμιστικών ομάδων προσανατολίζεται προς έναν αποδέκτη (κατηγορία ατόμων τα οποία έχουν προσδιορίσει ως εκείνα που είναι πιο πιθανόν να επηρεαστούν από το μήνυμά τους). Αυτό σημαίνει, επίσης, ότι το συναίσθημα και η αντίδραση που θα προκαλέσουν στον αποδέκτη του μηνύματος έχουν διαμορφωθεί με τέτοιο τρόπο, ώστε να πετύχουν την αφοσίωση του κοινού-στόχου στον σκοπό της εξτρεμιστικής ομάδας.

3.7 Ψευδείς ειδήσεις (fake news)

Οι ψευδείς ειδήσεις και οι θεωρίες συνωμοσίας άρχισαν να εμφανίζονται στις αρχές της δεκαετίας του 1950. Τότε ήταν, ως επί το πλείστον, διασκεδαστικά φανταστικά γεγονότα που δεν συνέβησαν ποτέ στην πραγματικότητα και που είχαν σχεδιαστεί για να κάνουν τον κόσμο να γελάσει. Εκτός όμως από κάτι αθώο και διασκεδαστικό, οι ψευδείς ειδήσεις μπορεί να γίνουν ένα εξαιρετικά επικίνδυνο εργαλείο στα χέρια εξτρεμιστικών ομάδων ή λαϊκιστών ηγετών, οι οποίοι τις χρησιμοποιούν για να κατευθύνουν το μίσος και την οργή των ανθρώπων εναντίον συγκεκριμένων ομάδων και/ή να στρατολογήσουν νέους υποστηρικτές.

Οι λαϊκιστικές ομάδες άρχισαν να βλέπουν τη δυνατότητα προπαγάνδας αυτών των ψευδών ειδήσεων και άρχισαν να κατασκευάζουν και να διαδίδουν ψευδείς ειδήσεις, για να τονίσουν πόσο διεφθαρμένες είναι οι ελίτ και πόσο σημαντικό είναι «ο λαός» να ανακτήσει τον έλεγχο έναντι του «κατεστημένου».

3.8 Πόλωση

Ως πολιτική πόλωση ορίζεται η διεύρυνση του φάσματος μεταξύ των πολιτικών πεποιθήσεων προς τα άκρα (ακροδεξιά και ακροαριστερά). Το αποτέλεσμα της διαδικασίας της πόλωσης είναι το «εμείς εναντίον αυτών». Αυτός ο τρόπος σκέψης δεν επιτρέπει στο άτομο εκείνο που ταυτίζεται με το ένα από τα δύο μέρη να αποδεχτεί το άλλο μέρος ως θεμιτό, με αποτέλεσμα να αυξάνονται οι επικίνδυνες και αντιδημοκρατικές συμπεριφορές, όπως είναι η ρητορική μίσους, η βία (λεκτική και σωματική), η μισαλλοδοξία και οι εσκεμμένες επιθέσεις στα δικαιώματα των αντιπάλων και των κοινοτήτων τους.

3.9 Εξτρεμισμός

Εξτρεμισμός είναι η υιοθέτηση ακραίων πολιτικών πεποιθήσεων βασισμένων στην αντίληψη περί ταυτότητας, οι οποίες τείνουν να προκύπτουν από τη λογική της ενδο-ομάδας και της εξω-ομάδας. Η ενδο-ομάδα είναι η ομάδα με την οποία ταυτίζεται ένα άτομο. Ένα άτομο που υιοθετεί εξτρεμιστικές απόψεις για την κοινωνία είναι πιο πιθανό να παγιδευτεί σε βίαιες εξτρεμιστικές πολιτικές ομάδες, θέτοντας τελικά τον εαυτό του/της και τους άλλους σε κίνδυνο. Εξτρεμιστικές ομάδες, όπως είναι οι νεοναζιστικές, οι νεοφασιστικές και οι τζιχαντιστικές οργανώσεις, αναζητούν πάντα νέους υποψήφιους μεταξύ εκείνων που είναι πιο ευάλωτοι στις εξτρεμιστικές κοσμοθεωρίες, βασιζόμενοι σε αυτό ακριβώς το γεγονός προκειμένου να τους ριζοσπαστικοποιήσουν.

3.10 Ριζοσπαστικοποίηση

Η ριζοσπαστικοποίηση είναι, σύμφωνα με τον Berger, η «υιοθέτηση ολοένα και πιο αρνητικών απόψεων για μια εξω-ομάδα και η κλιμακούμενη σκληρή στάση απέναντι σε αυτή την εξω-ομάδα, η οποία εκδηλώνεται με πράξεις. Αυτό σημαίνει ότι ένα άτομο που δεν συμπαθεί μια συγκεκριμένη ομάδα ανθρώπων, αλλά δεν τη μισεί ενεργά, δεν έχει ακόμη ριζοσπαστικοποιηθεί. Η ριζοσπαστικοποίηση είναι η αργή δηλητηρίαση των συναισθημάτων ενός ατόμου για μια εξω-ομάδα και η ολοένα αυξανόμενη θεώρηση αυτής της εξω-ομάδας ως απειλής. Αυτό οδηγεί στην αύξηση της πιθανότητας του ριζοσπαστικοποιημένου ατόμου να διαπράξει επιθετικές ενέργειες εναντίον της εξω-ομάδας, αλλά και να παγιωθεί σε εξτρεμιστικές ομάδες.

4. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

Οι κύριοι στόχοι του προγράμματος μαθημάτων είναι:

- να μεταφέρει στους συμμετέχοντες τη βασική ιδέα της προσέγγισης Reach YOUth: Το πολιτικό υπόβαθρο, τη σημασία και την αναγκαιότητα για δημοκρατική εκπαίδευση, τη θεμελιώδη παιδαγωγική προσέγγιση, το προφίλ ικανοτήτων των εκπαιδευτών (συμπεριλαμβανομένου του ρόλου και των δεξιοτήτων τους), καθώς και τις κατευθυντήριες γραμμές δεοντολογίας.
- να μάθουν οι συμμετέχοντες στην πράξη για το σύνολο παρέμβασης Reach YOUth, να εξοικειωθούν με όλες τις παρεμβάσεις ως συμμετέχοντες και να εφαρμόσουν πιλοτικά οι ίδιοι όσο το δυνατόν περισσότερες παρεμβάσεις ως εκπαιδευτές.

Για να εφαρμόσουν στην πράξη τις ατομικές παρεμβάσεις Reach YOUth, είναι απαραίτητο οι εκπαιδευόμενοι να επιχειρήσουν, τουλάχιστον μια φορά εκ των προτέρων, να υποδυθούν ενεργά τον ρόλο του/της συμμετέχοντα,/-ουσας και προτείνεται, επίσης, να δοκιμάσουν και τον ρόλο του/της εκπαιδευτή,/-τριας.

Συνιστάται, ιδιαίτερα, να έχουν βιώσει τις παρεμβάσεις και στους δύο ρόλους για να αποκτήσουν την απαραίτητη αυτοπεποίθηση σε σχέση με τη διαδικασία και τον πιθανό αντίκτυπο.

ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ ΙΟ2 ΤΟΥ Reach YOUth	
Γνώσεις	<p>Οι εκπαιδευτές του Reach YOUth ξέρουν πώς:</p> <ul style="list-style-type: none"> • να αναφέρουν το υπόβαθρο, τη σημασία, τα οφέλη και τον στόχο του έργου Reach YOUth. • να ονομάζουν και να περιγράφουν τη «μεθοδολογία Reach YOUth»: την κύρια ιδέα, τη θεμελιώδη προσέγγιση, τις κατευθυντήριες γραμμές δεοντολογίας, τις παρεμβάσεις. • να ονομάζουν και να περιγράφουν τις ατομικές παρεμβάσεις και τον αντίκτυπό τους, καθώς και να αναφέρουν τις δυνατότητες προσαρμογής των παρεμβάσεων Reach YOUth.
Δεξιότητες	<p>Οι εκπαιδευτές Reach YOUth μπορούν να:</p> <ul style="list-style-type: none"> • δημιουργούν ένα αξιόπιστο, δομημένο και προστατευμένο περιβάλλον.

	<ul style="list-style-type: none"> • πραγματοποιούν και να συντονίζουν τις διάφορες παρεμβάσεις, ανάλογα με την υποκείμενη προσέγγιση και τις κατευθυντήριες γραμμές δεοντολογίας. • δουλεύουν ανεξάρτητα με την ομάδα στόχο και την ομάδα: Να κοινοποιούν την προσέγγιση Reach YOUth στους συμμετέχοντες και τους εταίρους του δικτύου.
Ικανότητες	<p>Οι εκπαιδευτές Reach YOUth έχουν την ικανότητα να:</p> <ul style="list-style-type: none"> • δημιουργούν ένα αξιόπιστο, δομημένο και προστατευμένο περιβάλλον. • προετοιμάζουν ανεξάρτητα και να οργανώνουν τη διαδικασία των παρεμβάσεων, για να καθοδηγούν τους συμμετέχοντες σε αυτή τη διαδικασία σε επαγγελματικό επίπεδο. • Αναλαμβάνουν ενεργά τη διοργάνωση εκδηλώσεων και εργαστηρίων με άλλους επαγγελματίες/ συναδέλφους/ εκπαιδευτές για τη διάχυση του έργου. • Διοργανώνουν ομαδικές συναντήσεις με συναδέλφους για να ανταλλάσσουν εμπειρίες και να αλληλοενημερώνονται αναφορικά με τα αποτελέσματα και να εξοικειώνονται περισσότερο με όλες τις παρεμβάσεις, να αναστοχάζονται και να αναπτύσσουν περαιτέρω την προσέγγιση.

5. ΣΥΝΟΛΟ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ REACH YOUTH

Η επιλογή των κατάλληλων μεθόδων και παρεμβάσεων βασίζεται ουσιαστικά στους στόχους που καθορίζονται στο «Παραδοτέο 2» (Intellectual Output - IO2) του έργου.

Στη συνέχεια, αναλύονται συνοπτικά οι παρεμβάσεις που παρουσιάζονται στο Σύνολο Δημοκρατικής Παρέμβασης. Αυτές οι σύντομες περιλήψεις αναμένεται να αποτελέσουν έμπνευση για τους εκπαιδευόμενους δίνοντάς τους μια ιδέα για τον τρόπο σχεδιασμού των παρεμβάσεων ή το πιο ουσιαστικό στοιχείο τους. Οι διάφορες μεθοδολογίες εφαρμόστηκαν επιμελώς σε πιλοτική βάση από όλους τους εταίρους της κοινοπραξίας και τροποποιήθηκαν και, επίσης, παραχωρήθηκε η δυνατότητα στους εταίρους για νέες προσαρμογές ή πρόσθετες αλλαγές. Στους εκπαιδευτές δόθηκαν λεπτομέρειες, παραλλαγές και υποδείξεις. Ως σημαντικό πλεονέκτημα αυτού του συνόλου παρεμβάσεων είναι ότι παρέχει τη δυνατότητα για μεμονωμένες αλλαγές ανάλογα με την ομάδα στόχο και το κεντρικό θέμα. Το σύνολο παρεμβάσεων δεν είναι άκαμπτο και παρέχει το περιθώριο για ποικιλομορφία. Διαβάζοντας αυτό το έγγραφο, οι αναγνώστες θα βρουν μια γενική εισαγωγή στα θέματα γύρω από τη δημοκρατία, τις διακρίσεις, τη ριζοσπαστικοποίηση, κλπ. Στο δεύτερο έγγραφο, το πραγματικό εργαλείο που καθοδηγεί την ανάληψη δράσης, οι παρεμβάσεις περιγράφονται λεπτομερώς με όλο το πρόσθετο υλικό τους. Και τα δύο έγγραφα πρέπει να γίνουν κατανοητά και να χρησιμοποιηθούν ως ενότητα. Ενώ αυτό το έγγραφο παρέχει το θεωρητικό υπόβαθρο, το δεύτερο έγγραφο στοχεύει στην πρακτική εφαρμογή.

Ο παρακάτω πίνακας δίνει μια επισκόπηση του ποιοι στόχοι καλύπτονται από ποιες παρεμβάσεις. Ο πίνακας παρέχει, επίσης, καθοδήγηση στους χρήστες του «Συνόλου Δημοκρατικής Παρέμβασης» για την επιλογή των κατάλληλων παρεμβάσεων ανάλογα με την ομάδα στόχο τους ή το ειδικό θέμα.

Επισκόπηση: Όλες οι μεθοδολογίες βέλτιστης πρακτικής που επιλέγηκαν από την κοινοπραξία εταιρών

Μεθοδολογίες / Παρεμβάσεις	Στόχοι σύμφωνα με το Παραδοτέο (IO) 2							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Προσομοίωση κρυψώνας		x	x	x	x			
Σχεδιάζοντας μια Έννοια / το Ζώο της Δημοκρατίας	x	x				x		
Είμαστε ο κόσμος	x		x			x		
Διαδικασία διαρθρωμένου δημοκρατικού διαλόγου		x	x	x			x	
Αποκέντρωση μέσα από εικόνες			x	x	x			
Μοντέλο Ηνωμένων Εθνών (ΜΗΕ)	x	x	x	x	x	x	x	x
Ένα βήμα μπροστά		x	x	x		x		x
Το Παιχνίδι των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	x	x				x	x	
Το Λουλούδι της Ισχύος		x		x	x	x		
Η Σκάλα της Συμμετοχής							x	
Πύραυλοι ή επικράτεια			x	x	x			

Στόχοι σύμφωνα με το Παραδοτέο 2

(Περιγραφή: Ανάπτυξη του «Συνόλου Δημοκρατικής Παρέμβασης»)

- (1) Βασικό εργαλείο για τη δημοκρατία: περιγραφή του πολιτικού τοπίου. Περιγραφή των σημερινών πολιτικών συστημάτων. Επισκόπηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ).
- (2) Εργαλεία που βοηθούν τους νέους ενήλικες να αναγνωρίζουν και να εκφράζονται, αντιλαμβανόμενοι τις πολιτικές τους πεποιθήσεις (αυτο-αποτελεσματικότητα).
- (3) Συμβολή στην αναγνώριση αντιδημοκρατικών τάσεων/ στάσεων άλλων ατόμων και στον τρόπο αντίδρασης μπροστά σε αυτές.
- (4) Διαφοροποίηση από αξίες/θέσεις που δεν συμμεριζόμαστε. Ανεκτικότητα απέναντι σε άλλες πληθυσμιακές ομάδες.
- (5) Ανίχνευση χειραγώγησης.
- (6) Συνειδητοποίηση της διασύνδεσης των φοβιών, των επιθυμιών και των ελπίδων στη διαμόρφωση πολιτικής γνώμης.
- (7) Ενεργός πολιτότητα: ποσοστό συμμετοχής στις εκλογές, ιθαγένεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ).

(8) Συνδρομή για την αντικατάσταση αντιδημοκρατικών ομάδων.

Προσομοίωση κρυψώνας:

Πρόκειται για μια προσομοίωση, η οποία λειτουργεί εξαιρετικά με τους νέους, επειδή επιδεικνύουν ιδιαίτερο πάθος στην υπεράσπιση των αξιών και των πεποιθήσεών τους. Η προσομοίωση δείχνει πώς αξίες και πεποιθήσεις, εάν μείνουν αμετάβλητες, καθώς και οι όποιες προσπάθειες επιβολής τους σε άλλους ανθρώπους μπορούν να οδηγήσουν σε συγκρούσεις. Με βάση την προσομοίωση, οι εκπαιδευτές μπορούν να συζητήσουν με τους νέους για τα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις, για την αποδοχή των αξιών και των πεποιθήσεων άλλων ανθρώπων. Η διαδικασία λήψης απόφασης κατά τη διάρκεια της προσομοίωσης είναι μια δημοκρατική διαδικασία λήψης αποφάσεων και μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως παράδειγμα και ως βάση για συζήτηση για τη δημοκρατική λήψη αποφάσεων.

Σχεδιάζοντας μια Έννοια / το Ζώο της Δημοκρατίας:

Η μεθοδολογία με στόχο τον σχεδιασμό μιας έννοιας χρησιμοποιείται καλύτερα για την εισαγωγή σε ένα θέμα. Πρόκειται για μια συμμετοχική μέθοδο, μέσω της οποίας τα μέλη μιας ομάδας εκπαιδευομένων ή συμμετεχόντων σε ένα εργαστήριο γνωρίζονται μεταξύ τους και μαθαίνουν τις απόψεις των υπολοίπων για το υπό εξέταση θέμα της εκπαίδευσης ή του εργαστηρίου. Είναι ένας καλός συνδυασμός δραστηριότητας γνωριμίας και εργαλείου μέσω του οποίου μπορεί να ξεκινήσει συζήτηση για σχεδόν οποιοδήποτε θέμα. Στην περίπτωση ανάπτυξης δημοκρατικών στάσεων, μπορεί να χρησιμοποιηθεί για εισαγωγή στην έννοια της δημοκρατίας και για συζήτηση γύρω από τα ανθρώπινα δικαιώματα και τους δημοκρατικούς θεσμούς. Με τη μεθοδολογία αυτή, μέσα από τη δημιουργικότητα και τη ζωγραφική, αξιοποιούνται οι δημιουργικοί πόροι της ομάδας και, έτσι, οι συμμετέχοντες χαλαρώνουν και ανταλλάσσουν τις απόψεις τους για τη δημοκρατία. Είναι πολύ χρήσιμη και για τους εκπαιδευτές, γιατί μπορούν να αξιολογήσουν τις προϋπάρχουσες γνώσεις και στάσεις της ομάδας στην αρχή του εργαστηρίου.

Είμαστε ο κόσμος:

Σε αυτόν τον πλανήτη που μοιραζόμαστε, είμαστε όλοι συνδεδεμένοι κατά κάποιον τρόπο, στον βαθμό που οι πράξεις ορισμένων έχουν συνέπειες σε άλλους, θετικές και αρνητικές. Για παράδειγμα, κανείς δεν αμφιβάλλει πλέον για την επίδραση που έχει η υπερθέρμανση του πλανήτη στην κλιματική αλλαγή σε όλο τον κόσμο. Ωστόσο, ως άτομα, συνεχίζουμε να πιστεύουμε ότι τα έθνη και η ιστορική τους εξέλιξη είναι ανεξάρτητα το ένα από το άλλο.

Οι κοινωνίες ομαδοποιούνται όλο και περισσότερο στη βάση ιστορικών, πολιτισμικών ή γεωγραφικών δεσμών πιστεύοντας ότι, στην άλλη πλευρά των συνόρων, υπάρχει μια άλλη κοινωνία που ζει και αναπτύσσεται ανεξάρτητα από τη δική τους. Ωστόσο, στην πραγματικότητα, πρέπει να μάθουμε ότι δεν μπορούμε να συνεχίσουμε να πιστεύουμε στο παραμύθι ότι μπορούμε να ζούμε ανεξάρτητα από όλους τους άλλους. Ο κόσμος μας είναι αλληλοεξαρτώμενος, οι κοινωνίες μας είναι διασυνδεδεμένες και η ανάπτυξή τους είναι αμοιβαία επωφελής, ενώ τα προβλήματα αποτελούν απειλή για όλους μας.

Ο στόχος του «Είμαστε ο κόσμος» είναι να οπτικοποιήσει και να δείξει τα πιο πάνω με έναν πρακτικό και ελεγχόμενο τρόπο, μαθαίνοντας παράλληλα στους συμμετέχοντες ότι με την παγκόσμια αλληλεγγύη όλοι βγαίνουμε κερδισμένοι.

Διαδικασία διαρθρωμένου δημοκρατικού διαλόγου:

Η Διαδικασία Διαρθρωμένου Δημοκρατικού Διαλόγου (ΔΔΔΔ) είναι μια επιστημονική μεθοδολογία για μεγάλης κλίμακας συνεργατικό σχεδιασμό. Αυτή η μέθοδος είναι πολύ αποτελεσματική στους νέους, καθώς μπορεί να τους βοηθήσει να αναπτύξουν απαιτούμενες δεξιότητες και ικανότητες για την επίλυση πολλαπλών συγκρούσεων και ολοένα και πιο πολυσύνθετων προβλημάτων. Ο στρατηγικός χαρακτήρας της διαλογικής διαδικασίας και η προώθηση μιας τοποκεντρικής και δυναμικής προσέγγισης «από τη βάση προς την κορυφή» (bottom-up) μπορεί να έχει μακροπρόθεσμα, και όχι προσωρινά, αποτελέσματα στους συμμετέχοντες. Επιπλέον, μέσα από τη μεθοδολογία αυτή, καλλιεργείται αμοιβαία κατανόηση και αναπτύσσεται αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των συμμετεχόντων. Επιπρόσθετα, βελτιώνονται οι δεξιότητες δικτύωσης των συμμετεχόντων, ενώ η εξ ορισμού ισότιμη συμμετοχή στη συζήτηση στρογγυλής τραπέζης προάγει τον σεβασμό στην αυτονομία όλων των συμμετεχόντων. Η εφαρμογή της ΔΔΔΔ σε παγκόσμιο επίπεδο παρακολουθείται από την κοινότητα Global Agoras, η οποία επίσης διευρύνει και αναπτύσσει περαιτέρω τη μεθοδολογία για να αντιμετωπίσει τυχόν αδυναμίες και να μεγιστοποιήσει την αποτελεσματικότητά της. Πολλά έργα εθνικών κυβερνήσεων, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Συμβουλίου της Ευρώπης, επιχειρήσεων και Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ) εφαρμόζουν με επιτυχία τη ΔΔΔΔ. Συμπερασματικά, ο Διαρθρωτικός Δημοκρατικός Διάλογος είναι μια πολύ αποτελεσματική μεθοδολογία ομαδικής λήψης αποφάσεων για τη διαχείριση πολυσύνθετων προβλημάτων με τη συμμετοχή πολλών μερών.

Αποκέντρωση μέσα από εικόνες:

Η αποκέντρωση μέσα από εικόνες είναι μια μεθοδολογία που αναπτύχθηκε από τον Emerique Coen και εφαρμόστηκε στο πλαίσιο του έργου Welcomm (που υλοποιήθηκε από το CESIE και άλλους εταίρους) ως δραστηριότητα στο πλαίσιο της οποίας οι συμμετέχοντες βιώνουν πολιτισμικό σοκ σε ένα ασφαλές περιβάλλον και κατανοούν πώς όλοι μας βλέπουμε την πραγματικότητα μέσα από τους «φακούς» που κουβαλούμε. Στο Reach YOUth, η άσκηση αυτή παίρνει τη μορφή καλλιτεχνικής διαδρομής και παρέχει τη δυνατότητα στους συμμετέχοντες να βιώσουν ευχάριστα και δυσάρεστα συναισθήματα που συνδέονται με όσα βλέπουν. Το καθήκον των εκπαιδευτών είναι να βοηθήσουν τους συμμετέχοντες να συζητήσουν για τα συναισθήματά τους και να εκλογικεύσουν γιατί αισθάνονται με έναν συγκεκριμένο τρόπο και ποιες είναι οι συνέπειες των αξιών και των κοσμοθεωριών τους στον πραγματικό κόσμο. Ο απώτερος στόχος της δραστηριότητας είναι να βοηθήσει τους νέους να συνειδητοποιήσουν ότι όλοι έχουμε διαφορετικές αξίες και υπόβαθρο, κάτι που είναι φυσιολογικό, και να τους βοηθήσει να παραμένουν λογικοί και συγκεντρωμένοι όταν βρίσκονται αντιμέτωποι με έντονες συναισθηματικές καταστάσεις ή αφηγήματα που «παίζουν» μαζί τους (π.χ. προπαγάνδα).

Μοντέλο Ηνωμένων Εθνών (ΜΗΕ):

Το Μοντέλο Ηνωμένων Εθνών (ΜΗΕ) είναι μια εκπαιδευτική προσομοίωση με στόχο να εκπαιδεύσει τους συμμετέχοντες, κυρίως νέους, αναφορικά με διεθνείς διαπραγματεύσεις για την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας, αλλά και να αναπτύξει την αποτελεσματική επικοινωνία, τις διεθνείς σχέσεις και τη διπλωματία. Το ΜΗΕ είναι μια πολύτιμη εμπειρία που βοηθά τους συμμετέχοντες να αναπτύξουν αυτοπεποίθηση για την καθοδήγηση άλλων και να αποκτήσουν μεγαλύτερη επίγνωση για παγκόσμια ζητήματα. Επιπλέον, μπορεί να τους βοηθήσει να αναπτύξουν δεξιότητες στη δημόσια ομιλία, στο γράψιμο και στην έρευνα. Επιπρόσθετα, το ΜΗΕ μπορεί να αποτελέσει την πρώτη επαφή για την εισαγωγή των συμμετεχόντων σε θέματα διεθνών σχέσεων και στο ευρύ φάσμα ζητημάτων ειρήνης και ασφάλειας, ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ανάπτυξης και κράτους δικαίου, που υπάρχουν στο Θεματολόγιο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ). Παρόλο που δεν είναι σίγουρο πότε έλαβε χώρα η πρώτη προσομοίωση του Μοντέλου του ΟΗΕ, τα συνέδρια του ΜΗΕ αποτελούν την εξέλιξη προσομοιώσεων της Κοινωνίας των Εθνών, που χρονολογούνται από τη δεκαετία του 1920. Σήμερα, η δημοτικότητα του ΜΗΕ συνεχίζει να αυξάνεται. Υπολογίζεται ότι περισσότεροι από 400.000 μαθητές σε όλον τον κόσμο συμμετέχουν κάθε χρόνο από όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, από το δημοτικό μέχρι το πανεπιστήμιο.

Ένα βήμα μπροστά:

Το «Ένα βήμα μπροστά» είναι μια ισχυρή, διαδραστικά σχεδιασμένη μεθοδολογία με στόχο την απόκτηση αντίληψης με παιγνιώδη τρόπο για τα διαφορετικά προνόμια όσων βρίσκονται σε πλεονεκτική θέση και τις προκλήσεις όσων βρίσκονται σε μειονεκτική θέση στην κοινωνία, που έχει ως αποτέλεσμα τα άτομα ή, σε αυτή την περίπτωση, οι συμμετέχοντες να προχωρούν προς τα εμπρός ή να μένουν ακόμα πιο πίσω. Αυτή η σύγκριση οδηγεί αναπόφευκτα σε έναν προβληματισμό για τις κοινωνικές ομάδες, π.χ. αναφορικά με την κοινωνική θέση, την εκπαίδευση, το υπόβαθρο και το κοινωνικό περιβάλλον, καθώς και τη συνάφεια και τη σημασία που έχουν για το κάθε άτομο και για την κοινωνία ευρύτερα. Το «Ένα βήμα μπροστά» είναι μια πολύ συγκινητική παρέμβαση που μπορεί να έχει πραγματική επίδραση στους συμμετέχοντες.

Το Παιχνίδι των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων:

Το «Παιχνίδι των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων» είναι μια πολύ συναρπαστική παρέμβαση. Φανταστείτε έναν δικτάτορα να σας αφαιρεί ένα-ένα τα ανθρωπινά σας δικαιώματα! Αυτή η μεθοδολογία προκαλεί στους συμμετέχοντες διάφορα υποκειμενικά συναισθήματα. Ο στόχος είναι να αναγνωρίσουμε τα ανθρωπινά δικαιώματα που απολαμβάνουμε σήμερα, καθώς και να διαπιστώσουμε ότι θεωρούμε πολλά πράγματα ως δεδομένα ή ακόμη και ότι δεν αντιλαμβανόμαστε τη μεγάλη σημασία που έχουν κάποια από τα ανθρωπινά δικαιώματα.

Μετά από αυτή την παρέμβαση, οι συμμετέχοντες θα κατανοήσουν πόσο σημαντική μπορεί να είναι η πολιτική συμμετοχή και ότι η πολιτική είναι ένα θέμα που μας αφορά όλους.

Το Λουλούδι της Ισχύος:

Το «Λουλούδι της Ισχύος» είναι μια μεθοδολογία με στόχο να αποκαλύψει στους συμμετέχοντες την άποψη τους για διάφορα κοινωνικά θέματα και τι σημαίνει αυτή για την κοινωνία ή ποια πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα συνεπιφέρει. Κατηγορίες, όπως «οικονομική κατάσταση», «εκπαίδευση», «κοινωνική προέλευση», «γλώσσες» ή «φύλο» οδηγούν σε μια υποκειμενική

εκτίμηση των προτερημάτων και της «ισχύος» σε ατομικό επίπεδο, εξ ου και η ονομασία: το «Λουλούδι της Ισχύος». Είναι σημαντικό να αναγνωρίζουμε πώς χειριζόμαστε τα δυνατά μας σημεία ή τις αδυναμίες μας, που μας φέρνουν σε μειονεκτική θέση. Παράλληλα, με αυτή τη μεθοδολογία επικρίνεται το δυιστικό σύστημα απόδοσης κοινωνικών διαφοροποιητικών χαρακτηριστικών και καθίσταται σαφές ότι τα άτομα έχουν πολύ διαφορετικά χαρακτηριστικά, δεν ταιριάζουν όλα στα ίδια πρότυπα και αυτό δεν αποτελεί μειονέκτημα! Το «Λουλούδι της Ισχύος» είναι μια παρέμβαση για να ξεκινήσει μια ζωνρή συζήτηση, καθώς μπορεί κάποιιο συμμετέχοντες πράγματι να προβάλλουν αντίσταση στο δυιστικό σύστημα της κοινωνίας μας, ενώ κάποιιο άλλοι να σκέφτονται και να ενεργούν υπό τους ίδιους όρους και κατηγοριοποιήσεις ακόμη και σήμερα – ωστόσο, αυτός ο τρόπος σκέψης δεν ανταποκρίνεται, ούτε είναι ο πλέον κατάλληλος, στη σημερινή πολυμορφική πραγματικότητα.

Η Σκάλα της Συμμετοχής:

Με τη μεθοδολογία αυτή, οι νέοι καλούνται να συζητήσουν το θέμα της συμμετοχής των νέων στην κοινωνία εστιάζοντας σε διάφορους τομείς της ζωής τους (κοινότητα, γειτονιά, σχολείο, κέντρα νεότητας, αθλητικοί σύλλογοι, κλπ.). Η δραστηριότητα «Σκάλα της Συμμετοχής» από τον Roger Hart, ως κατευθυντήρια αρχή, βοηθά τους νέους να μοιραστούν τις προσωπικές τους εμπειρίες σε σχέση με τη συμμετοχή τους στα κοινά, να προσδιορίσουν σημαντικές και απλά συμβολικές μορφές συμμετοχής και, τελικά, να αξιολογήσουν τα εμπόδια και τους υποβοηθητικούς παράγοντες για αποτελεσματική συμμετοχή με τους συνομήλικούς τους. Ο στόχος της άσκησης είναι να υποστηρίξουμε τους νέους ούτως ώστε να κατανοήσουν ότι, παρόλο που ενδεχομένως να μην έχουν πάντοτε τον έλεγχο των προαναφερθέντων παραγόντων, υπάρχουν ακόμα πολλές στρατηγικές και πράγματα που μπορούν να κάνουν για να συμμετέχουν αποτελεσματικά στα κοινά και να διασφαλίζουν ότι λαμβάνεται υπόψη η συνεισφορά τους κατά τη λήψη αποφάσεων.

Πύραυλοι ή επικράτεια

Η δραστηριότητα «Πύραυλοι ή επικράτεια» στοχεύει στην ενθάρρυνση του αναστοχασμού για την ειρήνη και τις συγκρούσεις, την επίλυση συγκρούσεων και τη σημασία μιας κουλτούρας ειρήνης.

Τα Ηνωμένα Έθνη ορίζουν την κουλτούρα της ειρήνης ως ένα σύνολο αξιών, στάσεων και συμπεριφορών που βασίζονται στην απόρριψη της βίας, προτείνοντας εναλλακτικά τον διάλογο και τη διαπραγμάτευση ως τον τρόπο για την επίλυση συγκρούσεων μεταξύ ατόμων, ομάδων και εθνών. Ο στόχος της δραστηριότητας, όταν ολοκληρωθεί, είναι να αναδείξει έμπρακτα την καταλληλότητα του διαλόγου σε αντίθεση με τη βία.

6. ΒΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ

Τα γράμματα που αποτελούν το ακρωνύμιο του έργου Reach YOUTH (στα αγγλικά) θα χρησιμοποιηθούν για να εξηγήσουν την βάση της παιδαγωγικής προσέγγισης.

R espect (σεβασμός)

E mpowerment (ενδυνάμωση)

A cceptance and Appreciation (αποδοχή και εκτίμηση)

C ulture Diversity (πολιτισμική ποικιλομορφία)

H umanistic approach (ανθρωπιστική προσέγγιση)

Y oung person centred (με επίκεντρο τους νέους, «νεοκεντρική»)

O pen – minded (ευρύτητα πνεύματος)

U nique (μοναδικότητα)

T rust (εμπιστοσύνη)

H olistic (ολιστική)

6.1 Σεβασμός

Οι εκπαιδευτές Reach YOUth οφείλουν να σέβονται όλους τους ανθρώπους με τους οποίους έρχονται σε επαφή κατά τη διάρκεια του έργου Reach YOUth, καθώς μπορεί να έχουν ακολουθήσει πολύ διαφορετική πορεία στη ζωή τους, έχουν διαφορετικές στάσεις και διαφορετική αντίληψη της πραγματικότητας, έχουν πετύχει διαφορετικά επιτεύγματα μέχρι σήμερα και προέρχονται από ποικίλα κοινωνικο-πολιτισμικά υπόβαθρα.

Όπως κάθε αποτελεσματική συμβουλευτική μέθοδος, η χρήση των παρεμβάσεων Reach YOUth πρέπει να στηρίζεται σε κανόνες και κατευθυντήριες γραμμές δεοντολογίας για την προστασία των νέων που συμμετέχουν. Οι κατευθυντήριες γραμμές δεοντολογίας στο τέλος του προγράμματος μαθημάτων προέρχονται από τον Κώδικα Επαγγελματικής Δεοντολογίας της Ψυχολογικής Εταιρείας της Ιρλανδίας (2010) και τον Κώδικα Δεοντολογίας του Ινστιτούτου Συμβούλων Καθοδήγησης (2012). Σημειώνεται ότι οι κατευθυντήριες γραμμές αυτές θα πρέπει να προσαρμόζονται στις εθνικές πολιτικές και πρακτικές δεοντολογίας κάθε χώρας.

Κατηγοριοποιούμε τη δεοντολογική συμπεριφορά σε τέσσερις διαφορετικούς τομείς για την καθοδήγηση της πρακτικής των εκπαιδευτών Reach YOUth:

- Σεβασμός στα δικαιώματα και την αξιοπρέπεια του ατόμου
- Επάρκεια
- Υπευθυνότητα
- Ακεραιότητα

Βλ. λεπτομερή περιγραφή των κατηγοριών στο τέλος αυτού του εγγράφου.

6.2 Ενδυνάμωση

Η ενδυνάμωση είναι η «διαδικασία με την οποία άτομα και ομάδες αποκτούν ισχύ, πρόσβαση σε πόρους και έλεγχο στη ζωή τους. Με αυτόν τον τρόπο, αποκτούν την ικανότητα για επίτευξη των υψηλότερων ατομικών και συλλογικών τους φιλοδοξιών και στόχων».¹

Η προσέγγιση Reach YOUth θεωρεί όλους τους συμμετέχοντες, ως άτομα και ως ομάδα, εμπειρογνώμονες.

Οι άνθρωποι με τους οποίους συνεργαζόμαστε είναι εμπειρογνώμονες της ζωής τους. Κουβαλάνε μέσα τους την ικανότητα να ενεργοποιούν την εσωτερική τους ανάπτυξη. Ξέρουν καλύτερα για τον εαυτό τους:

- ✓ την ιστορία με τις επιτυχίες και τις αποτυχίες, ευχάριστες και δυσάρεστες αναμνήσεις, επαναλήψεις και εξαιρέσεις
- ✓ τις συνθήκες διαβίωσης
- ✓ τις ευχές και τους φόβους, με ασαφή συναισθήματα και εσωτερικές συγκρούσεις
- ✓ την οικογένεια, τους φίλους...
- ✓ προηγούμενες στρατηγικές που ακολουθούν για την επίλυση διαφόρων θεμάτων
- ✓ τις ικανότητες, τις δεξιότητες, τις δυνατότητες και τα όρια

Λέγοντας ότι «η ομάδα είναι ο εμπειρογνώμονας» εννοούμε ότι οι ερωτήσεις, τα θέματα, οι ιδέες και οι παρορμήσεις συζητούνται πάντοτε στην ομάδα ή εγείρονται από αυτή. Ο ρόλος των εκπαιδευτών Reach YOUth είναι να ενεργούν ως διαμεσολαβητές, να καθοδηγούν την ομάδα στη συζήτηση, να ομαδοποιούν τα περιεχόμενα των συζητήσεων και ούτω καθεξής. Οι εκπαιδευτές δεν θεωρούνται ιεραρχικά ανώτεροι ή «ειδικοί» που μεταδίδουν τις γνώσεις τους στους συμμετέχοντες ή αξιολογούν το περιεχόμενο των συζητήσεων.

Η απόκτηση γνώσης δημιουργείται ως αποτέλεσμα της αλληλεπίδρασης και της ανταλλαγής εμπειριών.

Το Reach YOUth προϋποθέτει την πεποίθηση ότι οι συμμετέχοντες έχουν δυνατότητες για να αναπτυχθούν και στοχεύει στην ενίσχυση των δυνατών τους σημείων. Η ανάπτυξη είναι δυνατή σε κάθε κατάσταση και οι άνθρωποι έχουν τις δεξιότητες να αναλαμβάνουν την ευθύνη για την ανάπτυξή τους.

Οι συστημικά προσανατολισμένοι εκπαιδευτές δέχονται την αυτονομία όσων αναζητούν συμβουλές και βοήθεια και τους θεωρούν «ειδικούς για τον εαυτό τους». Η ατομική εμπειρία κάθε ανθρώπου νοείται ως η υποκειμενική επεξεργασία των εμπειριών της ιστορίας της ζωής τους, καθώς και των συναισθηματικών και γνωστικών σχέσεών τους.

6.3 Αποδοχή και Εκτίμηση

Οι νέοι, με τις προσωπικές τους διαδρομές και σταδιοδρομίες, τα γνωρίσματα της προσωπικότητας, τα χαρακτηριστικά, τις δεξιότητες, τα δυνατά σημεία και τις αδυναμίες στο «είναι» τους, πρέπει πρώτα να τύχουν αποδοχής και εκτίμησης. Αυτό μπορεί να αποτελεί μεγάλη πρόκληση στη συγκεκριμένη εργασία, καθώς οι εκπαιδευτές Reach YOUth θα συναντήσουν πολλές διαφορετικές,

¹ (Robbins, Chatterjee, & Canda, 1998, σ. 91).

μερικές φορές αμφιλεγόμενες απόψεις και έννοιες για τη ζωή κατά τη διάρκεια του έργου. Το Reach Youth στοχεύει να διδάξει στους νέους τις δημοκρατικές αξίες, τις τρέχουσες πολιτικές εξελίξεις, την αποδοχή, την ανεκτικότητα, τον σεβασμό και τις ευκαιρίες συμμετοχής στην κοινωνία. Θα πρέπει οι νέοι να μάθουν να αναλύουν κριτικά αυτά που διδάσκονται και να αναγνωρίζουν τις συνδέσεις ανάμεσα στις στάσεις τους και στο κοινωνικο-πολιτισμικό τους υπόβαθρο, καθώς και ανάμεσα στην πολιτική και την εξουσία αφενός και τις πιθανότητες και τα όριά τους για πρόκληση αλλαγής, όπως οι ίδιοι την αντιλαμβάνονται, αφετέρου.

Κατά τη διάρκεια των συζητήσεων, οι νέοι μπορεί, επίσης, να εκφράσουν ρατσιστικές συμπεριφορές ή να διατυπώσουν προκαταλήψεις. Σε τέτοιες περιπτώσεις ή σε περίπτωση παραβίασης των κανόνων και εκδήλωσης μη κοινωνικής ή μη στοχευμένης συμπεριφοράς, είναι απαραίτητο να εξακολουθήσουν να τυγχάνουν εκτίμησης τα άτομα αυτά, αλλά να αμφισβητηθούν οι συμπεριφορές ή οι στάσεις τους. Θα πρέπει, λοιπόν, να αντιμετωπιστούν τέτοιες περιπτώσεις μέσα από την τεκμηριωμένη παρουσίαση των απόψεων των άλλων συμμετεχόντων, των εκπαιδευτών ή τρίτων μερών, κάνοντας επίκληση σε υφιστάμενες συμφωνίες, κανόνες και νόμους, καθώς και σε πιθανές αρνητικές συνέπειες των σκέψεων και των πράξεών τους. Μια τέτοια στάση χαρακτηρίζεται, εξάλλου, από σοβαρότητα και εκτίμηση.

Εκτός από την αποδοχή και άλλες παρόμοιες πτυχές, η εκτίμηση περιλαμβάνει, επίσης, την απαίτηση και την προώθηση της ανεξαρτησίας, καθώς και την ανάληψη ευθύνης. Ο σκοπός της εργασίας δεν είναι να απαλλάξει τους νέους από την εργασία ή να τους «κουβαλάμε σε όλη μας τη ζωή», αλλά να τους δώσει τη δυνατότητα να «αρχίσουν να κάνουν» και να εργάζονται ανεξάρτητα.

*«Δεν πρόκειται για λάθος ή σωστό στην αξιολόγησή σας
αλλά για να κατανοήσετε τη λογική της συμπεριφοράς».*

Wilfried Schneider

Αντί να ρωτάμε για το σωστό ή το λάθος, θα πρέπει να ρωτάμε:

«Φαίνεται ότι τα πράγματα είναι όπως τα βλέπει ένα άτομο και ο τρόπος με τον οποίο τα προσεγγίζει βοηθούν τον εαυτό του και τους άλλους/ την ομάδα ή την κοινωνία;»

6.4 Πολιτισμική Ποικιλομορφία & Κονστрукτιβισμός

«Η πολιτισμική ποικιλομορφία ή πολυπολιτισμικότητα αναφέρεται στην ίδια την ύπαρξη πολλών και διαφορετικών πολιτισμών. Η πολιτισμική ποικιλομορφία είναι ένα σύστημα που αναγνωρίζει και σέβεται την ύπαρξη και την παρουσία διαφορετικών ομάδων ανθρώπων εντός μιας κοινωνίας. Το σύστημα αποδίδει αξία στις κοινωνικο-πολιτισμικές διαφορές και ενθαρρύνει κάθε άτομο να τις εκφράζει και να τις εκδηλώνει ελεύθερα. Ένα περιβάλλον με διαφορετικούς πολιτισμούς αποτελεί έμπνευση, επίσης, για όλα τα άτομα εντός της κοινωνίας, ούτως ώστε να συμβάλλουν σημαντικά στην ενδυνάμωση τόσο της δικής τους πολιτισμικής ταυτότητας όσο και αυτής των άλλων». Η φράση πολιτισμική ποικιλομορφία δεν σχετίζεται ούτε αναφέρεται μόνο σε θέματα φυλής ή εθνοτήτων. Η πολιτισμική ποικιλομορφία στον χώρο εργασίας σημαίνει, επίσης, ένα σύστημα στο πλαίσιο του οποίου οι άνθρωποι τυγχάνουν αναγνώρισης και σεβασμού για τα διαφορετικά ενδιαφέροντα, τα ταλέντα και τις δεξιότητές τους.

Διατηρώντας μια ανοιχτή στη διαφορετικότητα στάση που δεν αποκλείει κανέναν, μπορούμε να εξερευνούμε και να κατανοούμε πώς λειτουργούν άλλοι πολιτισμοί. Ανοίγοντας τα μάτια μας για να δούμε τους πολλούς διαφορετικούς πολιτισμούς, βλέπουμε τον κόσμο από τη σκοπιά των άλλων. Μπορούμε να δούμε περισσότερα, να εκτιμήσουμε περισσότερα και να κατανοήσουμε περισσότερα. Η κατανόηση είναι το κρίσιμο βήμα πριν από την αποδοχή και την εκτίμηση, είναι το ίδιο βήμα για την κατανόηση των διαφορετικών πολιτισμών σε όλο τον κόσμο. Ακόμα κι αν δεν μπορούμε να

κατανοήσουμε γιατί κάποιοι πολιτισμοί κάνουν ό,τι κάνουν, τα αναγνωρίζουμε ως έθιμα ή συνήθειές τους και δεν κάνουμε διακρίσεις.

Ωστόσο, η πλήρης αποδοχή χρειάζεται διακριτικότητα και επίγνωση. Κάποιοι πολιτισμοί και πολιτισμικές πρακτικές ενδέχεται να παραβιάζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα σύμφωνα με την κοινή γνώμη. Πρέπει να εργαστούμε για την παροχή εκπαίδευσης στο ευρύ κοινό, ούτως ώστε να μην προβαίνει σε διακρίσεις ή να προσβάλλει την κοινότητα στην οποία ανήκει ο πολιτισμός αυτός ή οι πολιτισμικές πρακτικές». ²

«Η πολιτισμική ποικιλομορφία (...) αναφέρεται στην ύπαρξη πολλαπλών ταυτοτήτων και πολιτισμών εντός και μεταξύ ανθρώπινων ομάδων και κοινωνιών. Η πολιτισμική πολυμορφία είναι μια εκδήλωση της διαφορετικότητας. Η Οικουμενική Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για την Πολιτισμική Πολυμορφία θεωρεί ότι η πολιτισμική ποικιλομορφία είναι «τόσο σημαντική για την ανθρωπότητα όσο η βιοποικιλότητα για τη φύση ως πηγή ανταλλαγών, ανανέωσης και δημιουργικότητας». Μπροστά στις σημερινές οικονομικές και τεχνολογικές αλλαγές, που ανοίγουν τεράστιες προοπτικές για δημιουργία και καινοτομία, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην ποικιλομορφία των έργων δημιουργίας, στη δέουσα αναγνώριση των δικαιωμάτων των δημιουργών και των καλλιτεχνών και στην ιδιαιτερότητα των πολιτιστικών αγαθών και υπηρεσιών που, ως φορείς ταυτότητας, αξιών και νοήματος, δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται ως απλά εμπορεύματα ή καταναλωτικά αγαθά». ³

Μια πτυχή της πολιτισμικής πολυμορφίας είναι και η γλωσσική ποικιλομορφία. «Η δημιουργία βασίζεται στις ρίζες της πολιτιστικής παράδοσης, αλλά ανθίζει κατά την επαφή με άλλους πολιτισμούς. Για τον λόγο αυτό, η κληρονομιά σε όλες τις μορφές της πρέπει να διατηρείται, να ενισχύεται και να παραδίδεται στις μελλοντικές γενιές ως αρχείο της ανθρώπινης εμπειρίας και των φιλοδοξιών, ώστε να ενθαρρύνεται η δημιουργικότητα σε όλη της την ποικιλομορφία και να δίνει το έναυσμα για γνήσιο διάλογο μεταξύ των πολιτισμών». ⁴

Η έννοια της πολιτισμικής ποικιλομορφίας έχει συμπεριληφθεί σε άλλες διεθνείς διακηρύξεις και συμβάσεις, όπως η Σύμβαση της UNESCO για την Προστασία και Προώθηση της Ποικιλομορφίας των Πολιτιστικών Εκφράσεων (2005), η Διακήρυξη του Μόντρεαλ (2007) και έγγραφα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η πολιτισμική ποικιλομορφία θεωρείται ως μια από τις ρίζες της πολιτισμικής αλλαγής και γίνεται νοητή ως η πορεία προς μια επαρκέστερη πνευματική, συναισθηματική, ηθική και πνευματική ύπαρξη.

Τι σημαίνει αυτό στην πράξη για τους εκπαιδευτές Reach YOUth;

Πρώτα απ' όλα σημαίνει ότι όλοι οι εκπαιδευτές Reach YOUth πρέπει να μελετήσουν σε βάθος την παιδαγωγική προσέγγιση και τις κατευθυντήριες γραμμές δεοντολογίας. Επιπλέον, θα πρέπει να εφαρμόσουν πιλοτικά όλες τις ασκήσεις τόσο ως εκπαιδευτές όσο και ως συμμετέχοντες και να αναπτύξουν κριτική στάση απέναντι στις διακρίσεις, τον ρατσισμό, τις προκαταλήψεις, κλπ.

² [Cultural Diversity - The Ultimate Guide to Cultural Competence \[2021\]](#)

³ [UNESCO Universal Declaration on Cultural Diversity: UNESCO](#) , Article 8 – Cultural goods and services: commodities of a unique kind (Άρθρο 8 – Πολιτιστικά αγαθά και υπηρεσίες: εμπορεύματα μοναδικού είδους)

⁴ Βλ. παραπάνω, Article 7- Cultural heritage as the wellspring of creativity (Άρθρο 7 - Η πολιτισμική κληρονομιά ως πηγή δημιουργικότητας)

Είναι πολύ σημαντικό οι συμμετέχοντες να μην θέλουν να επιβάλλουν τις δικές τους αξίες (όπως οι αξίες μιας μάλλον ατομικιστικής κοινωνίας σε σύγκριση με πιο συλλογικές αξίες), αλλά περισσότερο να τους δίνονται τα κατάλληλα ερεθίσματα για ενεργοποίηση των διαδικασιών σκέψης και ανταλλαγών μεταξύ τους.

Κονστρουκτιβισμός

Οι κονστρουκτιβιστές υποθέτουν ότι δεν υπάρχει απόλυτη πραγματικότητα στον κόσμο. Οι αισθητηριακές αντιλήψεις δεν αποτελούν εικόνες μιας απόλυτης πραγματικότητας, αλλά ατομικές υποκειμενικές κατασκευές.

Αυτή η άποψη έχει ως αποτέλεσμα όλες οι αντιλήψεις να γίνονται αποδεκτές από άλλους, όσο κι αν απέχουν από τις δικές μας αντιλήψεις. Δεν καθορίζει πλέον το περιβάλλον την ανθρώπινη συμπεριφορά, αλλά μόνο ο άνθρωπος είναι υπεύθυνος για τον εαυτό του.

«Στη θεωρία του κοινωνικού κονστρουκτιβισμού, υπάρχουν πάντα αρκετές ατομικές εκδοχές της πραγματικότητας (Kruse, 2018). Τα άτομα κατασκευάζουν το δικό τους μοντέλο για τον κόσμο (Flammer, 2018), το οποίο βασίζεται στα προσωπικά τους συγκείμενα (π.χ. ιστορικά, πολιτισμικά, οικονομικά, κλπ.) και εμπειρίες (Steins, 2010). Αν, λοιπόν, η πραγματικότητα είναι ατομική υπόθεση και υπάρχει σε πολλές εκδοχές, δεν μπορεί να είναι αντικειμενική ή καθολική.

Αυτές οι κατασκευασμένες πραγματικότητες διατηρούνται, μεταξύ άλλων, μέσα από την κοινωνικοποίηση. Το άτομο εσωτερικεύει τις αξίες και τους κανόνες της κοινωνίας και οι πεποιθήσεις και οι κανόνες αναδεικνύονται σε πρότυπα συμπεριφοράς, τα οποία, στη συνέχεια, εφαρμόζονται κατά τη διάδραση με άλλα άτομα (Steins, 2010). Ο Kruse (2018) υποστηρίζει ότι οι πραγματικότητες μιας κοινωνίας της πλειονότητας είναι, επίσης, «αυτονόητες» και εξηγεί ότι ο κοινωνικός κονστρουκτιβισμός, αυτό το «αυτονόητο» ζήτημα, πρέπει να εξεταστεί από κριτική σκοπιά. Αμφισβητήστε τις για να τις εκθέσετε ως κατασκευάσματα».⁵

6.5 Ανθρωπιστική προσέγγιση

Η ανθρωπιστική εικόνα του ανθρώπου δημιουργήθηκε εν μέρει στην αρχαιότητα (από τους αρχαίους Έλληνες), αναβίωσε την εποχή του Διαφωτισμού (18^{ος} αιώνας, Γκαίτε, κλπ.) και διαμορφώθηκε έτσι όπως είναι σήμερα από την ουμανιστική ψυχολογία.

Η ανθρωπιστική ψυχολογία αναπτύχθηκε στις ΗΠΑ κατά τις δεκαετίες του 1950 και του 1960 από τους ψυχολόγους A. Maslow, C. Rogers, F. Perls, E. Fromm και άλλους ως αντίθετη απάντηση στην προηγούμενη ψυχολογία (ψυχανάλυση και συμπεριφορική ψυχολογία) και στην απολυταρχική άποψη για την ανθρωπότητα που ήταν κυρίαρχη μέχρι τότε.

Η θεωρητική προσέγγιση του Rogers βασίζεται σε μια ανθρωπιστική άποψη για τον άνθρωπο:

- Η ανθρώπινη αξιοπρέπεια είναι απαραίτητη.
- Ο άνθρωπος είναι ουσιαστικά καλός, δημιουργικός και κοινωνικός.
- Ο άνθρωπος είναι ελεύθερος και ικανός για συνειδητή και στοχευμένη δράση και βούληση. Κάθε άνθρωπος είναι κατά βάση ικανός για αλλαγή και για επίλυση προβλημάτων.
- Κάθε άνθρωπος ον θέλει να μεγαλώσει, να αναπτύξει τον εαυτό του και τις ικανότητες ή τις δυνατότητές του.

⁵ <https://dorsch.hogrefe.com/stichwort/sozialkonstruktivismus>

- Ο άνθρωπος θεωρείται ως ένα ολιστικό ον (γνώση, συναίσθημα και κίνητρο), το οποίο στοχεύει στην αυτοπραγμάτωση. Θεωρείται ότι κάθε άτομο είναι σε θέση να αξιοποιήσει τις προσωπικές του ικανότητες με τον καλύτερο δυνατό τρόπο για να ικανοποιήσει όλες τις ανάγκες του.
- Οι ανθρωπιστές θεωρούν ότι όλες οι συμπεριφορές είναι προσανατολισμένες προς τις αισθήσεις και τους στόχους. Η καταστροφική συμπεριφορά προκύπτει όταν η τάση αυτοπραγμάτωσης διαταράσσεται από εξωτερικές επιρροές.⁶

6.6 Με επίκεντρο τους νέους, «νεοκεντρική» προσέγγιση

Πώς θα προσεγγίσετε τους νέους για να συνεργαστείτε μαζί τους;

- ✓ Δώστε έμφαση στους πόρους και τα δυνατά σημεία των νέων
- ✓ Συζητήστε/ ρωτήστε για τα ενδιαφέροντα των νέων
- ✓ Μιλήστε με τη «γλώσσα των νέων», υιοθετήστε τη στάση τους
- ✓ Παρακολουθήστε τους και προσπαθήστε να συμμετέχετε στις συζητήσεις τους αντιλαμβανόμενοι διάφορους περιστασιακούς παράγοντες (θέματα συζήτησης, σήματα γλώσσας σώματος, καιρός...)
- ✓ Υποστηρίξτε τις αξίες των νέων της εποχής σας (σε κάποιο και επαρκή βαθμό)

Για να είστε και να παραμένετε προσανατολισμένοι προς τους νέους, είναι σημαντικό:

- ✓ Να είστε και να παραμένετε ανοιχτοί
- ✓ Να δείχνετε εκτίμηση και κατανόηση (ενσυναίσθηση)
- ✓ Να είστε αυθεντικοί και να ταυτίζεστε με τους νέους
- ✓ Να αυτο-αναστοχάζεστε

6.7. Ευρύτητα Πνεύματος

Οι νέοι αποφασίζουν για το περιεχόμενο της συνεργασίας σε κάθε στάδιο της συμβουλευτικής διαδικασίας. Με την υποστήριξη των εκπαιδευτών και των συνομηλίκων τους καθορίζουν τα θέματα, τους γενικούς και τους ειδικούς στόχους, καθώς και τον ρυθμό εργασίας.

Για τους εκπαιδευτές υπάρχει ο κίνδυνος να αξιολογούν, να κατηγοριοποιούν και να μην ακούν ούτε να αντιλαμβάνονται πλέον με ανοιχτό πνεύμα. Στη συνέχεια, επικεντρώνονται στα δικά τους θέματα, υποθέσεις, αξίες ή στόχους και οι ιδέες των συμμετεχόντων παραγκωνίζονται. Υπάρχει ένας προγραμματισμένος χρόνος στη συμβουλευτική διαδικασία, στο πλαίσιο του οποίου οι συμμετέχοντες μπορούν να εκφράζουν τις δικές τους υποθέσεις, ιδέες και εισηγήσεις και, στο ίδιο πλαίσιο, να εξετάζουν και να αποφασίζουν τι δέχονται και τι υιοθετούν. Ενώ εξακολουθούν να έχουν την ευθύνη για το περιεχόμενο της διαδικασίας, οι εκπαιδευτές, ως συντονιστές, μπορούν να κατευθύνουν τις συζητήσεις προς μια συγκεκριμένη κατεύθυνση μέσα από τις παρεμβάσεις και τις ερωτήσεις τους.

6.8 Μοναδικότητα

⁶ πβ. [Humanistic Theory by Psychologist Carl Rogers \(eln.co.uk\)](http://eln.co.uk)

Κάθε άτομο είναι ξεχωριστό και μοναδικό: με ορισμένο κοινωνικο-πολιτισμικό υπόβαθρο, μεγαλωμένο σε συγκεκριμένα ιστορικά και γεωγραφικά συγκείμενα, με προσωπικές εμπειρίες στη ζωή και συνθήκες διαβίωσης, με ιδιαίτερο τρόπο σκέψης, δράσης, αλλά και ιδιαίτερα συναισθήματα.

6.9 Εμπιστοσύνη

Ένα κύριο καθήκον των εκπαιδευτών Reach YOUth είναι να δημιουργούν φιλόξενα και προστατευμένα περιβάλλοντα.

Εκτός από τις δεδομένες γνώσεις αναφορικά με τη σημασία της οικοδόμησης σχέσεων για καλή συνεργασία, της διαμόρφωσης του χώρου, κλπ., τα ακόλουθα σημεία έχουν ιδιαίτερη σημασία:

- Η συμμετοχή είναι προαιρετική και μπορεί να διακοπεί ή να τερματιστεί ανά πάσα στιγμή.
- Ό,τι συζητείται παραμένει «εντός της τάξης» και δεν μεταφέρεται έξω σε τρίτους.
- Οι συμμετέχοντες φροντίζουν τον εαυτό τους: αυτό σημαίνει ότι μπορούν να εκφράζουν τις ανάγκες και τις επιθυμίες τους για τη διαδικασία και το περιεχόμενο ανά πάσα στιγμή.

Οι σχετικές πτυχές αναλύονται με λεπτομέρεια στο τελευταίο κεφάλαιο «Κατευθυντήριες Γραμμές Δεοντολογίας» στο τέλος του προγράμματος μαθημάτων.

6.10 Ολιστική προσέγγιση

- Ολιστικά με το σώμα, την ψυχή και το πνεύμα.
- Συμπερίληψη πολλών μαθησιακών καναλιών, επιπέδων και αισθήσεων.
- Ειδικά στοιχεία για το θέμα: εκπαίδευση για τη δημοκρατία.

7. ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΕΣ

Πολλές πτυχές σε σχέση με τον ρόλο και τα καθήκοντα των εκπαιδευτών Reach YOUth έχουν ήδη αναφερθεί στην προηγούμενη ενότητα και αναλύονται περαιτέρω στα κεφάλαια για το προφίλ των εκπαιδευτών και τις κατευθυντήριες γραμμές δεοντολογίας. Σε αυτό το σημείο, οι πτυχές που έχουν ήδη αναφερθεί ομαδοποιούνται και προστίθενται άλλες σημαντικές πτυχές.

Υπάρχουν, επίσης, στοιχεία μεταφοράς γνώσεων πριν και μετά τις ασκήσεις και οι εκπαιδευτές παρέχουν και τις απόψεις και τα νοήματα που οι ίδιοι αποδίδουν, αλλά, πρωτίστως, είναι καθήκον των εκπαιδευτών Reach YOUth να:

- δημιουργούν προστατευμένους χώρους για ανταλλαγές
- συντονίζουν τη διαδικασία - να βλέπουν τους συμμετέχοντες ατομικά και ομαδικά ως εμπειρογνώμονες
- δίνουν το έναυσμα για να ξεκινήσουν οι ανταλλαγές μεταξύ των συμμετεχόντων
- προωθούν τις διαδικασίες σκέψης
- είναι δίπλα στους συμμετέχοντες

- παρωθούν τους συμμετέχοντες να αναστοχάζονται για τις στάσεις τους

Δεν είναι ζήτημα επιβολής των απόψεων των εκπαιδευτών σε αυτούς, ούτε επιβολής ξένων πραγμάτων που δεν ανταποκρίνονται στον τρόπο ζωής τους ή που να μην συνδέονται με τους πόρους και τις ανάγκες τους.

Αυτό το πρόγραμμα μαθημάτων απευθύνεται σε κοινωνικούς λειτουργούς, παιδαγωγούς και επαγγελματίες που έχουν μάθει και εκτιμήσει την προσέγγιση Reach YOUth. Αυτοί, λοιπόν, θέλουν να εκπαιδεύσουν άλλους επαγγελματίες στην προσέγγιση αυτή βασιζόμενοι τόσο στις δικές τους εμπειρίες ως συμμετέχοντες όσο και στις εμπειρίες τους ως εκπαιδευτές και, επίσης, έχουν πραγματοποιήσει παρεμβάσεις με ομάδες και έχουν αποκτήσει αυτοπεποίθηση ως προς τον χειρισμό τους.

Στην πράξη αυτό σημαίνει:

- Να αφήνετε τα μέλη της ομάδας να συνοψίζουν/ διατυπώνουν τα ίδια τα μαθησιακά αποτελέσματα.
- Να διαμορφώνετε ανάλογα και κατάλληλα τον χώρο/ το περιβάλλον και να παρέχετε διαφορετικές δυνατότητες έκφρασης: Με ηρεμία και παροχή κινήτρων για έκφραση.
- Να έχετε υπόψη τους πόρους και τις ανάγκες των συμμετεχόντων και να ανταποκρίνεστε ανάλογα: Π.χ. αυτό θα μπορούσε να σημαίνει τη χρήση εικόνων ή συμβόλων, εάν υπάρχουν δυσκολίες στην κατανόηση του περιεχομένου ή της γλώσσας και να ανταποκρίνεστε κατά περίπτωση σε ανάγκες και γεγονότα.
- Οι παρεμβάσεις έχουν ένα συγκεκριμένο στόχο: Είναι πιθανό η συζήτηση και οι ανάγκες των συμμετεχόντων να μην ταιριάζουν ή να ταιριάζουν με τους προγραμματισμένους μαθησιακούς στόχους και αποτελέσματα.
- Οι εκπαιδευτές προσπαθούν να ενδυναμώσουν τους νέους για να αναστοχάζονται και να διαμορφώνουν την προσωπική τους γνώμη.
- Να λαμβάνετε πάντοτε υπόψη το προστατευμένο πλαίσιο: Όλοι οι συμμετέχοντες πρέπει να αισθάνονται ασφαλείς και προστατευμένοι.

Εφαρμόζοντας τα παραπάνω στο έργο Reach YOUth, σημαίνει ότι κατανοείτε τον ρόλο σας ως εκπαιδευτές Reach YOUth, ότι δηλαδή δεν έχετε ως στόχο να επιβάλετε τις αξίες και να παράσχετε βοήθεια σε άλλα άτομα, αλλά μάλλον ότι στοχεύετε να παροτρύνετε την εκκίνηση των διαδικασιών σκέψης και να υποστηρίξετε τα άτομα για να αναπτύξουν τις δικές τους ιδέες.

8. REACH YOUth – ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ REACH YOUth

Σε αυτό το κεφάλαιο θα παρουσιάσουμε με λεπτομέρεια τις κατευθυντήριες γραμμές δεοντολογίας και τις δεξιότητες των εκπαιδευτών Reach YOUth (με βάση το πρόγραμμα μαθημάτων του έργου SymfoS – Symbols for success (Σύμβολα για επιτυχία), που μπορείτε να κατεβάσετε από την ιστοσελίδα www.symfos.eu μεταβαίνοντας στο "Results" και, στη συνέχεια, κάνοντας κλικ στο "Download Area").

Δεξιότητες εκπαιδευτών Reach YOUth

Η θεμελιώδης προϋπόθεση για να γίνετε εκπαιδευτές Reach YOUth είναι να επιδεικνύετε μεγάλο ενδιαφέρον και να είστε πρόθυμοι να δοκιμάσετε διαφορετικούς ρόλους σε διάφορες συνεδρίες. Λόγω της μεγάλης επίδρασης και ισχύος, είναι σημαντικό να έχετε βιώσει όλους τους διαφορετικούς ρόλους, πριν εφαρμόσετε στην πράξη αυτή τη μέθοδο ως εκπαιδευτές:

- Το άτομο που είναι αποδέκτης συμβουλευτικής
- Ο παρατηρητής
- Ο σύμβουλος

Οι δεξιότητες των εκπαιδευτών Reach YOUth διακρίνονται σε:

Βασικές δεξιότητες για συμβουλευτική και καθοδήγηση, κύριες απαιτούμενες δεξιότητες για συμβουλευτική και καθοδήγηση.

8.1 Βασικές δεξιότητες για συμβουλευτική και καθοδήγηση

- Η ικανότητα υιοθέτησης της βασικής παιδαγωγικής στάσης, όπως περιγράφεται παραπάνω.
- Η ικανότητα του αυτό-αναστοχασμού για την πρακτική σας: Οι εκπαιδευτές πρέπει να είναι πρόθυμοι και να μπορούν να αναστοχάζονται για την πρακτική τους – την προσέγγιση, την ακριβή διατύπωση των ερωτήσεων, την αναλογία του χρόνου που αφιέρωσαν μιλώντας, τη γλώσσα του σώματος (εκφράσεις προσώπου, στάση σώματος, χέρια) και την απόσταση από τους συμμετέχοντες.
- Η ικανότητα να ενεργείτε ως συντονιστές για ομαδικές διαδικασίες – βλ. ειδικές ικανότητες.
- Η ικανότητα να σκέφτεστε ολιστικά, να εξετάζετε σφαιρικά τις καταστάσεις των άλλων και να παρέχετε συμβουλευτική υποστήριξη προσανατολισμένη σε στόχους.

8.2 Κύριες απαιτούμενες δεξιότητες για συμβουλευτική και καθοδήγηση

Η Διεθνής Ομοσπονδία Καθοδήγησης (International Coach Federation – ICF) ορίζει την καθοδήγηση:

«... ως τη σύναψη συνεργασίας με τους πελάτες στο πλαίσιο μιας δημιουργικής και στοχαστικής διαδικασίας, που τους εμπνέει για να μεγιστοποιήσουν τις ατομικές και επαγγελματικές τους δυνατότητες».⁷

Η περιγραφή των βασικών δεξιοτήτων για τους εκπαιδευτές Reach YOUth βασίζεται σε μια λίστα δεξιοτήτων που εκδόθηκε από την ICF και η οποία τροποποιήθηκε κατάλληλα για να καλύψει τις απαιτήσεις των εκπαιδευτών Reach YOUth ως καθοδηγητών και συμβούλων. Οι βασικές δεξιότητες ομαδοποιούνται σε τέσσερα σύνολα. Οι ομάδες αυτές και οι ατομικές δεξιότητες δεν ταξινομούνται αναλόγως της σημαντικότητάς τους, δηλαδή δεν κατατάσσονται σε σειρά προτεραιότητας με κανέναν τρόπο.

⁷ <https://coachfederation.org/about>

A. Δημιουργία της σωστής βάσης

1. Συμμόρφωση με τις κατευθυντήριες γραμμές δεοντολογίας και τα επαγγελματικά πρότυπα: Κατανόηση τόσο της δεοντολογίας και των προτύπων καθοδήγησης και συμβουλευτικής όσο και της ικανότητας για κατάλληλη εφαρμογή τους σε όλες τις περιστάσεις.

2. Σύναψη συμφωνίας: Περιλαμβάνει τη σαφή κατανόηση των ρόλων, τη δημιουργία οικειότητας σε επαγγελματικό επίπεδο με τους συμμετέχοντες και τις ξεκάθαρες συμφωνίες σε σχέση με τους προς επίτευξη στόχους. Στην αρχή μιας συμβουλευτικής συνεδρίας, θα πρέπει να προσδιορίζονται με σαφήνεια οι ευκαιρίες και τα όρια, καθώς και ο ρόλος του/της εκπαιδευτή/-τριας. Θα πρέπει να συμφωνηθούν ξεκάθαροι στόχοι, ενώ διατηρείται παράλληλα το κατάλληλο επίπεδο οικειότητας καθ' όλη τη διάρκεια της συμβουλευτικής συνεδρίας.

B. Συνδημιουργία της σχέσης

3. Η ικανότητα για τη δημιουργία σχέσης εμπιστοσύνης με τους συμμετέχοντες και τη δημιουργία κατάλληλου ομαδικού κλίματος: Είναι σημαντικό να δημιουργηθεί ένα ασφαλές πλαίσιο προσανατολισμένο σε στόχους και να διασφαλιστεί η αλληλεπίδραση με σεβασμό και εμπιστοσύνη.

4. Παρουσία καθοδήγησης: Η ικανότητα να ενεργείτε συνειδητοποιημένα και να διατηρείτε την προσοχή και το ενδιαφέρον σας καθ' όλη τη διάρκεια της συμβουλευτικής διαδικασίας: είναι σημαντικό να παρατηρείτε, να ακούτε και να «νιώθετε» τους συμμετέχοντες αντιλαμβανόμενοι το βαθύτερο νόημα όσων σας κοινοποιούν μέσα από την επικοινωνιακή διαδικασία και, εάν χρειάζεται, να τα ενσωματώνετε κατάλληλα στη συμβουλευτική διαδικασία.

Γ. Αποτελεσματική επικοινωνία

5. Ενεργή ακρόαση: Η ικανότητα για απόλυτη συγκέντρωση σε όσα λένε και σε όσα δεν λένε οι συμμετέχοντες, για κατανόηση του νοήματος όσων λέγονται στο πλαίσιο των στόχων και επιθυμιών των συμμετεχόντων και για υποστήριξη της εκφραστικής τους ικανότητας.

6. Ερωτήσεις ανοιχτού τύπου, προσανατολισμένες σε πόρους και λύσεις, εστιασμένες σε στόχους: Η ικανότητα υποβολής κατάλληλων ερωτήσεων ανάλογα με τις περιστάσεις και τη φάση της συμβουλευτικής. Οι ερωτήσεις ανοιχτού τύπου είναι χρήσιμες για να διευκολύνουν την κατανόηση και να ενθαρρύνουν την παραγωγική εργασία με τους συμμετέχοντες. Οι ερωτήσεις προσανατολισμένες σε πόρους τους υποστηρίζουν στην ανακάλυψη δεξιοτήτων και ικανοτήτων και, τέλος, οι ερωτήσεις προσανατολισμένες σε λύσεις και εστιασμένες σε στόχους παρέχουν τη δυνατότητα για εξεύρεση λύσεων.

Δ. Συντονισμός μάθησης και επίτευξη στόχων

7. Απόκτηση συνείδησης: η ικανότητα για ενσωμάτωση πολλών πηγών πληροφόρησης, καθώς και η αξιολόγηση και ερμηνεία τους με τέτοιο τρόπο που να βοηθά τους συμμετέχοντες να ευαισθητοποιούνται και να αποκτούν συνείδηση και, επομένως, να μπορούν να επιτύχουν τους συμφωνημένους στόχους.

8. Σχεδιασμός και καθορισμός στόχων: η ικανότητα ανάπτυξης ενός αποτελεσματικού σχεδίου δράσης μαζί με τους συμμετέχοντες, η ανάθεση ευθυνών σε ομότιμους και, εάν είναι απαραίτητο, η συμφωνία σε προθεσμίες.

Για αναλυτική περιγραφή των βασικών ικανοτήτων, βλ.: ⁸

9. ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ ΓΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΕΣ

9.1 Πλαίσιο

Όπως κάθε αποτελεσματική μεθοδολογία καθοδήγησης, η χρήση των εργαλείων Reach YOUth πρέπει να διέπεται από κανόνες και κατευθυντήριες γραμμές δεοντολογίας, προκειμένου να προστατεύονται όσοι εμπλέκονται στη χρήση τους. Οι κατευθυντήριες γραμμές δεοντολογίας που περιγράφονται παρακάτω προέρχονται τόσο από τον Κώδικα Επαγγελματικής Δεοντολογίας της Ψυχολογικής Εταιρείας της Ιρλανδίας (2010) όσο και από τον Κώδικα Δεοντολογίας του Ινστιτούτου Συμβούλων Καθοδήγησης (2012). Ως ευρωπαϊκή κοινοπραξία, αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές θα πρέπει να προσαρμόζονται στους εθνικούς δεοντολογικούς κώδικες και τις πρακτικές επαγγελματικής συμπεριφοράς που ισχύουν σε κάθε χώρα.

Ο Κώδικας Δεοντολογίας της Ψυχολογικής Εταιρείας της Ιρλανδίας (2010) και ο Κώδικας Δεοντολογίας του Ινστιτούτου Συμβούλων Καθοδήγησης (2012) κατηγοριοποιούν τη δεοντολογική συμπεριφορά σε τέσσερις διακριτούς τομείς, που μπορούν να βοηθήσουν στη διαμόρφωση και την καθοδήγηση της πρακτικής των εκπαιδευτών Reach YOUth:

- Σεβασμός στα δικαιώματα και την αξιοπρέπεια του ατόμου
- Επάρκεια
- Υπευθυνότητα
- Ακεραιότητα

9.2 Σεβασμός στα δικαιώματα και την αξιοπρέπεια του ατόμου

Γενικός σεβασμός:

- Οι εκπαιδευτές της μεθοδολογίας Reach YOUth θα πρέπει να έχουν επίγνωση και να επιδεικνύουν τον απαραίτητο σεβασμό στις ηθικές και πολιτισμικές αξίες των συμμετεχόντων τους και να μην επιτρέπουν την υποβάθμιση των υπηρεσιών που παρέχουν λόγω παραγόντων όπως το φύλο, ο σεξουαλικός προσανατολισμός, οι αναπηρίες, η θρησκεία, η φυλή, η εθνικότητα, η ηλικία, η εθνική καταγωγή, οι πολιτικές πεποιθήσεις, η κοινωνική θέση ή τάξη.
- Οι εκπαιδευτές Reach YOUth θα πρέπει πάντα να επιδεικνύουν τον δέοντα σεβασμό στη γραπτή/ προφορική επικοινωνία τους και με κατάλληλες ενέργειες να διασφαλίζουν την

⁸ <http://www.coachfederation.org/icfcredentials/core-competencies/>

προστασία της αξιοπρέπειας και της ευημερίας των συμμετεχόντων ανά πάσα στιγμή καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας Reach YOUth.

Απόρρητο και εμπιστευτικότητα:

- Οι εκπαιδευτές Reach YOUth θα πρέπει, στο μέτρο των δυνατοτήτων τους, να διασφαλίζουν ότι οι συνεδρίες πραγματοποιούνται σε ιδιωτικό περιβάλλον και ότι συλλέγονται μόνο αναγκαίες και σχετικές πληροφορίες για τους σκοπούς της μεθοδολογίας Reach YOUth.
- Οι εκπαιδευτές θα πρέπει να αποφεύγουν την αδικαιολόγητη παραβίαση των ψυχολογικών ορίων των συμμετεχόντων. Οι εκπαιδευτές Reach YOUth θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι πληροφορίες για τους συμμετέχοντες κοινοποιούνται σε άλλα άτομα μόνο με την συγκατάθεσή τους, καθώς και ότι τα αρχεία και τα έγγραφα των συμμετεχόντων αποθηκεύονται σε ασφαλή σημεία, για εύλογο χρονικό διάστημα (που καθορίζεται από τη νομοθεσία και τις επαγγελματικές απαιτήσεις αναλόγως της χώρας) και, στη συνέχεια, καταστρέφονται.
- Όλοι οι συμμετέχοντες θα πρέπει να ενημερώνονται για το απόρρητο σε σχέση με τη συμμετοχή τους στη μεθοδολογία Reach YOUth και τις περιπτώσεις (που καθορίζονται από το νόμο) κατά τις οποίες μπορεί να παραβιαστεί (π.χ. σε περίπτωση κινδύνου για τον εαυτό τους).

Συγκατάθεση και ελευθερία συναίνεσης:

- Οι εκπαιδευτές Reach YOUth πρέπει να λαμβάνουν όλα τα εύλογα μέτρα για να λαμβάνουν γραπτή συγκατάθεση (μέσω γραπτών εντύπων συγκατάθεσης) από τους συμμετέχοντες, χωρίς να προβαίνουν σε εξαναγκασμό ή να δημιουργούν καταστάσεις στις οποίες μπορεί να αισθάνονται υποχρεωμένοι ή υπό πίεση για να συναινέσουν. Στην περίπτωση παιδιών/ανηλίκων, οι εκπαιδευτές πρέπει να λαμβάνουν συγκατάθεση από γονείς/κηδεμόνες.
- Θα πρέπει να παρέχονται στους συμμετέχοντες επαρκείς, ακριβείς και λεπτομερείς πληροφορίες για τη δραστηριότητα στην οποία πρόκειται να συμμετάσχουν, πριν να τους ζητηθεί να δώσουν τη συγκατάθεσή τους για συμμετοχή.
- Οι συμμετέχοντες θα πρέπει, επίσης, να ενημερώνονται για το δικαίωμά τους να αποχωρήσουν, ακόμη και μετά την έναρξη της διαδικασίας.
- Η συγκατάθεση πρέπει να δίνεται πριν από την εγγραφή βίντεο, ήχου των συμμετεχόντων ή την καταγραφή πρακτικών και οι συμμετέχοντες πρέπει να δίνουν άδεια για την παρουσία στη συγκεκριμένη δραστηριότητα άλλου τρίτου μέρους.
- Οι πληροφορίες για τους συμμετέχοντες πρέπει να δημοσιεύονται ή να κοινοποιούνται σε άλλους μόνο με τη συγκατάθεσή τους.
- Θα πρέπει να λαμβάνουν χώρα εξωτερικοί δεοντολογικοί έλεγχοι για τους συμμετέχοντες από ευάλωτες ομάδες ή με μειωμένη ικανότητα για να δώσουν συγκατάθεση πριν από τη συμμετοχή τους.

Αυτοπροσδιορισμός:

- Οι εκπαιδευτές Reach YOUth θα πρέπει να στοχεύουν στην όσο το δυνατόν ενεργότερη συμμετοχή των συμμετεχόντων σε αποφάσεις που τους επηρεάζουν.
- Οι εκπαιδευτές Reach YOUth θα πρέπει να σέβονται το δικαίωμα των συμμετεχόντων για προστασία της αξιοπρέπειάς τους και απόσυρση της συμμετοχής τους ανά πάσα στιγμή. Οι

εκπαιδευτές θα πρέπει, επίσης, να έχουν επίγνωση για τυχόν μη λεκτικά σημεία που φανερώνουν την επιθυμία κάποιου/-ας συμμετέχοντα/-ουσας για αποχώρησή του/της και να προβαίνει στις κατάλληλες ενέργειες.

9.3 Δεξιότητες

Δεοντολογική επίγνωση:

- Οι εκπαιδευτές Reach YOUth πρέπει να αποδέχονται την επαγγελματική ευθύνη να γνωρίζουν τις δεοντολογικές οδηγίες, προκειμένου να διασφαλίζουν ότι η πρακτική τους είναι ασφαλής και επωφελής για όλα τα εμπλεκόμενα μέρη.
- Οι εκπαιδευτές Reach YOUth θα πρέπει να αποφεύγουν επαγγελματικές δραστηριότητες που ενδέχεται να έρχονται σε αντίθεση με την επαγγελματική δεοντολογική βέλτιστη πρακτική.

Όρια αρμοδιοτήτων:

- Οι εκπαιδευτές πρέπει να έχουν επίγνωση του τρόπου με τον οποίο οι στάσεις και οι πεποιθήσεις τους μπορεί να επηρεάσουν κάποιους συμμετέχοντες και να ενεργούν για να αποτρέψουν τυχόν αρνητικές επιπτώσεις στους συμμετέχοντες ως αποτέλεσμα αυτών.
- Οι εκπαιδευτές πρέπει να ξέρουν τα όριά τους και να μην υπερβαίνουν τους περιορισμούς της εκπαίδευσης/ κατάρτισης ή της εμπειρίας τους κατά την επαγγελματική τους αλληλεπίδραση με τους συμμετέχοντες.
- Οι εκπαιδευτές του Reach YOUth θα πρέπει να παραπέμπουν κάποιο/κάποια συμμετέχοντα/-ουσα σε μια πιο κατάλληλη υπηρεσία ή επαγγελματία, εάν κρίνουν ότι εκείνη η υπηρεσία θα μπορούσε να ωφελήσει περισσότερο τον/την συμμετέχοντα/-ουσα αυτόν/αυτή.

Όρια διαδικασιών:

- Οι εκπαιδευτές Reach YOUth πρέπει να γνωρίζουν τόσο τα δυνατά σημεία όσο και τους περιορισμούς των εργαλείων που χρησιμοποιούν με τους συμμετέχοντες και να ενημερώνουν σχετικά τους συμμετέχοντες και τα τρίτα μέρη.
- Οι εκπαιδευτές θα πρέπει να βασίζονται στις παρεμβάσεις τους σε σαφείς στόχους και να διακόπτουν την παρέμβαση εάν ο στόχος επιτευχθεί ή εάν είναι αδύνατο να επιτευχθεί.
- Οι εκπαιδευτές θα πρέπει να διεξάγουν πιλοτικές μελέτες πριν από την εφαρμογή νέων διαδικασιών και να αποκλείουν τη συμμετοχή σε κάθε δραστηριότητα στην οποία η βλάβη που μπορεί να προκληθεί σε κάποιον/κάποια συμμετέχοντα/-ουσα μπορεί να υπερβαίνει το όφελος.

Συνεχής Επαγγελματική Ανάπτυξη:

- Οι εκπαιδευτές Reach YOUth έχουν την ευθύνη να διατηρούν την επαγγελματική τους επάρκεια μέσα από ατομική εκπαίδευση, κατάρτιση και εποπτεία.
- Οι εκπαιδευτές Reach YOUth θα πρέπει να φροντίζουν τον εαυτό τους για να αποφεύγουν την ανάπτυξη συνθηκών (π.χ. επαγγελματική εξουθένωση) που μπορεί να υποβαθμίσουν

την ψυχοσωματική τους κατάσταση και ποιότητα ζωής ή να επηρεάσουν αρνητικά τους συμμετέχοντες και να αναζητούν υποστήριξη από συναδέλφους ή προϊστάμενους, εάν χρειαστεί.

- Οι εκπαιδευτές θα πρέπει να παραμένουν ενημερωμένοι με τις πρόσφατες ερευνητικές μεθόδους, τεχνικές και την πρόοδο που σημειώνεται στον τομέα τους, καθώς και να διασφαλίζουν ότι τα εργαλεία που χρησιμοποιούν οι ίδιοι ή που χρησιμοποιούν για την εκπαίδευση άλλων εκπαιδευτών ανταποκρίνονται στις θεωρητικές εξελίξεις της πλέον πρόσφατης έρευνας στο πεδίο.

Ανικανότητα πρακτικής:

- Οι εκπαιδευτές Reach YOUth θα πρέπει να αναγνωρίζουν και να απέχουν από επαγγελματικές αλληλεπιδράσεις στις οποίες η ικανότητά τους για παροχή οφέλους στους συμμετέχοντες είναι μειωμένη (π.χ. όταν αντιμετωπίζουν κάποια σοβαρή σωματική ή ψυχολογική κατάσταση που μπορεί να βλάψει τους συμμετέχοντες).

9.4 Υπευθυνότητα

Γενική ευθύνη:

- Οι εκπαιδευτές Reach YOUth έχουν την ευθύνη να ενεργούν με επαγγελματισμό και αξιοπιστία, να συμπεριφέρονται με τρόπο που να αρμόζει στον επαγγελματικό τους κλάδο, και να προωθούν τις βέλτιστες πρακτικές αυτού του κλάδου, όπου είναι δυνατόν.
- Οι εκπαιδευτές Reach YOUth έχουν, επίσης, την ευθύνη να αναφέρουν ή να γνωστοποιούν πολιτικές, διαδικασίες ή κανονισμούς που αγνοούν ή αντιτίθενται στον επαγγελματικό κώδικα δεοντολογίας τους.

Προαγωγή υψηλών προδιαγραφών:

- Οι εκπαιδευτές Reach YOUth έχουν την ευθύνη να διατηρούν υψηλά πρότυπα στην επαγγελματική τους πρακτική και να ενεργούν με τρόπο που να μην υπονομεύει τις αρχές ή την καλή φήμη του επαγγελματικού τους κλάδου.

Αποφυγή βλάβης:

- Οι εκπαιδευτές Reach YOUth έχουν την ευθύνη να αποτρέπουν ή να αποφεύγουν δραστηριότητες που μπορεί να προκαλέσουν βλάβη σε συμμετέχοντες.
- Οι εκπαιδευτές πρέπει να αποφεύγουν να αλληλεπιδρούν με συμμετέχοντες τους οποίους είναι πιθανό να βλάψουν ή να επηρεάσουν αρνητικά.
- Οι εκπαιδευτές πρέπει να αναβάλλουν ή να σταματούν δραστηριότητες αμέσως μόλις διαπιστώσουν την πρόκληση βλάβης σε κάποιον/-α συμμετέχοντα/-ουσα.
- Οι εκπαιδευτές πρέπει να διασφαλίζουν ότι τα εργαλεία χρησιμοποιούνται μόνο από επαγγελματίες που είναι εκπαιδευμένοι στη χρήση τους.
- Οι εκπαιδευτές πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι πληροφορίες των συμμετεχόντων είναι αποθηκευμένες σε ασφαλή τοποθεσία και ότι δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για πρόκληση βλάβης ή απώλεια της αξιοπρέπειάς/ ακεραιότητάς τους.

Διασφάλιση απρόσκοπτης φροντίδας:

- Σε περίπτωση που ο/η εκπαιδευτής/-τρια κρίνει απαραίτητη την παραπομπή κάποιου/-ας συμμετέχοντα/-ουσας σε άλλο επαγγελματία, θα πρέπει να διασφαλίσει τη διατήρηση της επαφής και την παροχή συνεχιζόμενης υποστήριξης με τον/την συμμετέχοντα/-ουσα, έως ότου λήξει η σύμβαση και αυτός/-ή έχει έρθει σε επαφή με τον προτεινόμενο επαγγελματία.

Επίλυση τυχόν διλημάτων:

- Όλες οι συγκρούσεις που προκύπτουν θα πρέπει να επιλύονται σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές δεοντολογίας του Reach YOUth και τους εθνικούς δεοντολογικούς κώδικες και επαγγελματικές κατευθυντήριες γραμμές που ισχύουν στη χώρα κάθε εταιρού.

9.5 Ακεραιότητα

Εντιμότητα και ακρίβεια:

- Οι εκπαιδευτές Reach YOUth πρέπει να μιλούν με εντιμότητα και ακρίβεια για την εκπαίδευση, την κατάρτιση και την εμπειρία τους, αποφεύγοντας τις στρεβλώσεις ή τις υπερβολές αναφορικά με τις ικανότητές τους, τις δυνατότητες των εργαλείων που χρησιμοποιούνται ή άλλους σχετικούς παράγοντες.
- Οι εκπαιδευτές Reach YOUth πρέπει με προσοχή να εξηγούν τις διαφορές ανάμεσα στις δικές τους απόψεις και γνώμες από τα ερευνητικά ευρήματα κατά την επικοινωνία τους με συμμετέχοντες ή άλλους επαγγελματίες.

Ευθύτητα και ειλικρίνεια:

- Οι εκπαιδευτές Reach YOUth πρέπει να βοηθούν τους συμμετέχοντες να αντιλαμβάνονται πλήρως τα αποτελέσματα ή τις παρατηρήσεις της συνεδρίας τους σε μια απόλυτα κατανοητή, για αυτούς, γλώσσα.

Δράσεις συναδέλφων:

- Οι εκπαιδευτές Reach YOUth έχουν την ευθύνη να σταματούν, να γνωστοποιούν ή να αναφέρουν συμπεριφορές συναδέλφων τους που θεωρούνται επιβλαβείς ή αντιδεοντολογικές.
- Οι εκπαιδευτές Reach YOUth πρέπει να προσφέρουν την κατάλληλη υποστήριξη ή εποπτεία σε συναδέλφους που το ζητάνε.

Για περισσότερες πληροφορίες σε σχέση με βέλτιστες δεοντολογικές πρακτικές, βλ.:⁹

⁹ <https://www.psychologicalsociety.ie/footer/PSI-Code-of-Professional-Ethics-3>

<http://www.igc.ie/about-us/our-constitution/code-of-ethics>

10. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ:

Η σημασία και η αναγκαιότητα της δημοκρατικής εκπαίδευσης (πλήρες κείμενο)

Το ακόλουθο κείμενο αναφέρεται στα θέματα της δημοκρατίας, των αντιδημοκρατικών τάσεων, του λαϊκισμού, της διαδικασίας ριζοσπαστικοποίησης και του ακροδεξιού και ισλαμικού εξτρεμισμού. Αποσκοπεί να παρέχει μια εισαγωγή που να εξηγεί γιατί οι παρεμβάσεις και οι διά ζώσης εκπαιδευτικές μας συνεδρίες είναι σημαντικές για τους εργαζόμενους στον τομέα της νεολαίας, αλλά και για τους νέους που θα επωφεληθούν από αυτές. Στόχος είναι η συνειδητοποίηση της σημασίας της εργασίας στον τομέα της νεολαίας όσον αφορά τη συμβολή της στην αφομοίωση των δημοκρατικών αξιών από τους νέους, καθώς και στην αποτροπή της συμμετοχής των νέων σε διαδικασίες ριζοσπαστικοποίησης και εξτρεμιστικές ομάδες.

Δημοκρατία

Η δημοκρατία είναι περίπλοκη και παρόλο που η πλειονότητα των ευρωπαϊκών χωρών σήμερα έχει δημοκρατικό σύνταγμα, δεν ήταν πάντα έτσι τα πράγματα.

Από συνταγματική άποψη, δημοκρατία σημαίνει ότι η εξουσία ανήκει στον λαό, ο οποίος στη συνέχεια, μέσω δημοκρατικών εκλογών, αναθέτει στους αντιπροσώπους του να αποφασίσουν για το προσεχές μέλλον της χώρας, τη θέση της στη διεθνή πολιτική και τα γεωπολιτικά ζητήματα, τον τρόπο που θα χειριστεί την κοινωνική αλλαγή και πώς θα προχωρήσει μπροστά, με γνώμονα αυτό που μπορεί να οριστεί ως η συλλογική ευημερία του πληθυσμού (συμπεριλαμβανομένης της οικονομίας, της ευημερίας, της εκπαίδευσης, της υγειονομικής περίθαλψης, της αγοράς εργασίας και της ρύθμισής της, των δραστηριοτήτων αναψυχής, του περιβάλλοντος κ.λπ.).

Η δημοκρατία βασίζεται στην αρχή ότι κανείς δεν έχει το δικαίωμα να επιβάλλει κοσμοθεωρίες, ιδεολογίες και νόμους στον πληθυσμό. Αντίθετα, οι εκτελεστικές αποφάσεις λαμβάνονται ως αποτέλεσμα της διαλεκτικής σύγκρουσης μεταξύ των κομμάτων στον πολιτικό στίβο, από όπου η δημοκρατία αντλεί τη νομιμοποίησή της. Αξιοποιώντας την κοινωνική σύγκρουση και τις αντίθετες κοσμοθεωρίες μέσω της πολιτικής συζήτησης και του διαλόγου μεταξύ «τμημάτων» (πολιτικών κομμάτων), μια δημοκρατική κοινωνία είναι ελεύθερη να καθορίσει την πολιτική της θέση με βάση τις εκλογές και την ψήφο. Οι εκλογές πρέπει να είναι ελεύθερες και ανοιχτές σε όλους, οι μόνες προϋποθέσεις για άσκηση του εκλογικού δικαιώματος είναι η κατοχή υπηκοότητας και η ηλικία ψήφου. Αυτό ισχύει και για την περιφερειακή και τοπική πολιτική, όπου μόνο οι κάτοικοι ενός δήμου, για παράδειγμα, μπορούν να ψηφίσουν για την εκλογή του δημάρχου¹⁰.

Το σύνταγμα και η διαφύλαξή του¹¹

Ως αντιπροσωπευτικό πολίτευμα, η δημοκρατία πρέπει να μεριμνήσει ώστε η πλειοψηφία, παρόλο που έχει την εξουσία να κυβερνήσει μετά τις εκλογές, το κάνει σεβόμενη τη μειοψηφία που έχασε τις εκλογές. Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα κυβερνώντα κόμματα δεν τροποποιούν τον νόμο με τρόπο που να εισάγει διακρίσεις ή να μεροληπτεί ενάντια στις μειονότητες, οι περισσότερες δημοκρατικές χώρες εφαρμόζουν συνταγματικές διατάξεις. Αυτές περιλαμβάνουν διατάξεις σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα, τα πολιτικά και ατομικά δικαιώματα και τις πολιτικές κατά των διακρίσεων. Σε μια δημοκρατία, όλοι οι πολίτες έχουν το δικαίωμα να ψηφίζουν και να συμμετέχουν

¹⁰ S. Levitsky and D. Ziblatt, 2018

¹¹ Ibid.

στη δημόσια ζωή ανεξαρτήτως φύλου, θρησκευτικής πίστης, πολιτικής θέσης (εκτός εάν η πολιτική θέση είναι παράνομη, όπως στην περίπτωση του φασισμού στην Ιταλία), σεξουαλικού προσανατολισμού, πλούτου, κοινωνικής θέσης, γλώσσας και εθνικότητας.

Ένα δημοκρατικό πολίτευμα, για να μπορεί να αποκαλείται τέτοιο, πρέπει να βασίζεται σε οικουμενικές αξίες και αρχές, οι οποίες πρέπει πάντα να ενυπάρχουν στη δημοκρατική διαδικασία.

Αυτές οι αξίες είναι:

- **Ελευθερία:** Αυτό σημαίνει ότι οι πολίτες, τόσο ατομικά όσο και συλλογικά, έχουν ελευθερία έκφρασης και επιλογής, αρκεί οι επιλογές τους να παραμένουν εντός των ορίων του νόμου.
- **Διάλογος:** Σε αντιδιαστολή με τη σύγκρουση (σωματική ή λεκτική), μια δημοκρατία επιδιώκει συνεχώς να βρει το κοινό σημείο μεταξύ των πολιτικών αντιπάλων, μέσω του διαλόγου και της συζήτησης.
- **Ισότητα:** Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, στη δημοκρατία όλοι οι πολίτες είναι ίσοι τόσο ως άτομα όσο και ως μέλη συλλογικών ομάδων.
- **Πλουραλισμός:** Σημαίνει ότι οι δημοκρατικές χώρες αποδέχονται, ασπάζονται και εκτιμούν τη διαφορετικότητα τόσο σε κοινωνικό όσο και σε πολιτικό επίπεδο.
- **Δικαιοσύνη:** Όλοι οι άνθρωποι πρέπει να τυγχάνουν δίκαιης και ίσης μεταχείρισης· τα ανθρώπινα δικαιώματα κάθε πολίτη σε μια δημοκρατία πρέπει να διασφαλίζονται.

Η σημασία των δημοκρατικών αξιών

Μια δημοκρατική κοινωνία είναι προστατευμένη από την πολιτική βία και τα αυταρχικά καθεστώτα, μόνο όταν οι δημοκρατικές αξίες υποστηρίζονται από την κοινωνία. Η προθυμία των πολιτών να δεσμευτούν σε δημοκρατικούς θεσμούς, διαδικασίες και συμπεριφορές είναι ανάλογη με την αποτελεσματικότητα που έχουν αυτοί οι θεσμοί και διαδικασίες στη δημιουργία μιας δημοκρατικής κοινωνίας. Όταν σπάσει ο αμφίδρομος αυτός δεσμός, οι θεσμοί μπορεί να αρχίσουν να λειτουργούν λιγότερο δημοκρατικά και οι πολίτες μπορεί να αρχίσουν να υιοθετούν αντιδημοκρατικές τάσεις εις βάρος των ειρηνικών, ισότιμων και χωρίς αποκλεισμούς ευρωπαϊκών κοινωνιών.

Βασικές προκλήσεις της δημοκρατίας

Σήμερα, οι δημοκρατίες σε όλο τον κόσμο αντιμετωπίζουν προβλήματα λόγω της αύξησης των αντιδημοκρατικών τάσεων μεταξύ του πληθυσμού. Παρόλο που η ανθρωπότητα βιώνει ένα άνευ προηγουμένου επίπεδο ευημερίας και ασφάλειας, ο πολιτικός διάλογος στο εσωτερικό πολλών δημοκρατιών έχει γίνει πολύ πιο πολωμένος και η υποστήριξη της κοινής γνώμης προς τη δημοκρατία σιγά σιγά σβήνει. Αυτό το φαινόμενο έχει πολλές αλληλένδετες βασικές αιτίες. Ωστόσο, τα συμπτώματά του είναι ευρέως διαδεδομένα στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες. Είναι εύκολο να εντοπίσει κανείς αυτή την κρίση της δημοκρατίας, αν ρίξει μια ματιά στην άνοδο των ακροδεξιών και λαϊκιστικών πολιτικών ομάδων σε όλη την Ευρώπη.

Η αυξανόμενη δυσαρέσκεια για την οικονομία και την ανισότητα σε πολλούς τομείς της κοινωνίας (ανεργία, μισθοί, ζητήματα φύλου, φυλετικές διακρίσεις κ.λπ.), αποτελούν παράγοντες που οδηγούν στην άνοδο αυτού του αντιδημοκρατικού συναισθήματος. Ωστόσο, αυτές οι τάσεις δεν δημιουργούν αποτελεσματικές λύσεις σε αυτά τα προβλήματα, παρά μόνο συμβάλλουν στην επιδείνωση τους. Ενώ ο λαϊκισμός υποβαθμίζει την ποιότητα του πολιτικού διαλόγου και της ηγεσίας, από μια συζήτηση βασισμένη σε γεγονότα σε μια ευρύτερη συναισθηματική και συχνά επιζήμια δυσπιστία μεταξύ των κομμάτων, οι εξτρεμιστικές ομάδες εκμεταλλεύονται την αβεβαιότητα για να υπονομεύσουν την κοινωνική συνοχή και να επηρεάσουν αρνητικά την κοινωνία, μειώνοντας περαιτέρω την ικανότητα των περισσότερων πολιτών να συμμετέχουν ελεύθερα στη δημόσια ζωή της χώρας.

Λαϊκισμός

Ο λαϊκισμός ορίζεται ως η τάση των πολιτικών ηγετών να απευθύνονται στον «απλό λαό», παρουσιάζοντας τα συμφέροντά του ως παραβιαζόμενα από μια διεφθαρμένη ελίτ που περιλαμβάνει όλα τα υπάρχοντα πολιτικά κόμματα. Σε ιδεολογικό επίπεδο, ο λαϊκισμός συχνά αναμειγνύει αριστερές και δεξιές ιδέες και λύσεις. Συχνά, οι λαϊκιστές ηγέτες υιοθετούν έναν εθνικιστικό τόνο, κατηγορώντας άλλες χώρες ή μειονότητες ότι είναι υπεύθυνες για τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η χώρα. Αυτές οι πολιτικές συνταγές συνοδεύονται πολλές φορές από κάποιο βαθμό ρατσισμού, θεωριών συνωμοσίας και άλλων επικίνδυνων αντιδημοκρατικών ιδεών, οι οποίες στοχεύουν στη συγκέντρωση ολοένα και περισσότερης εξουσίας στα χέρια ενός χαρισματικού ηγέτη. Ο λαϊκισμός είναι επικίνδυνος, γιατί υπονομεύει τις δημοκρατικές διαδικασίες και αξίες μιας κοινωνίας, έχοντας ως αποτέλεσμα κακή ηγεσία, ασυνεπή χάραξη πολιτικής ή ακόμη και εδραίωση μιας εξουσίας που μοιάζει με δικτατορία. Ο βαθμός στον οποίο ένα λαϊκιστικό κίνημα κερδίζει έδαφος έναντι των δημοκρατικών θεσμών εξαρτάται από την ισχύ του, καθώς και από την ωριμότητα και το βάθος των δημοκρατικών αξιών στην εκάστοτε κοινωνία. Μια ώριμη δημοκρατία μπορεί να αντιμετωπίσει τους λαϊκιστές ηγέτες καλύτερα από μια «νεαρή» δημοκρατία.

Προπαγάνδα

Η προπαγάνδα έχει τεράστιο αντίκτυπο στην ύπαρξη και διάδοση επικίνδυνων εξτρεμιστικών αφηγημάτων, συμβάλλοντας στη διαδικασία ριζοσπαστικοποίησης των πολιτών, καθώς και στην επαφή τους με εξτρεμιστικές ομάδες.

Σύμφωνα με το Δίκτυο Ευαισθητοποίησης για τη Ριζοσπαστικοποίηση (RAN, 2019), η προπαγάνδα είναι «η στρατηγική επικοινωνία ιδεών, που στοχεύει στη χειραγώγηση συγκεκριμένων κοινών-στόχων για έναν εξτρεμιστικό σκοπό». Αυτό σημαίνει ότι γενικό μήνυμα και η επικοινωνία των εξτρεμιστικών ομάδων προσανατολίζεται προς έναν αποδέκτη (κατηγορία ατόμων τα οποία έχουν προσδιορίσει ως εκείνα που είναι πιο πιθανόν να επηρεαστούν από το μήνυμά τους). Αυτό σημαίνει, επίσης, ότι το συναίσθημα και η αντίδραση που θα προκαλέσουν στον αποδέκτη του μηνύματος έχουν διαμορφωθεί με τέτοιο τρόπο, ώστε να πετύχουν την αφοσίωση του κοινού-στόχου στον σκοπό της εξτρεμιστικής ομάδας. Ένα καλό παράδειγμα αυτής της τακτικής είναι η πρόκληση ενός αισθήματος απειλής:

1. Παρουσιάζεται απειλή σε μια ομάδα ανθρώπων π.χ. Οι μουσουλμάνοι δέχονται επίθεση στη Μέση Ανατολή και σύντομα θα βρισκονται και στην Ευρώπη.
2. Οι αποδέκτες αυτοπροσδιορίζονται ως μέλη μιας ομάδας που απειλείται και αναπτύσσουν μια ισχυρή αίσθηση του ανήκειν σε αυτή την ομάδα και διαφοροποίησης από τις άλλες ομάδες (διάκριση ενδο-ομάδας/εξω-ομάδας).
3. Αυτό μπορεί στη συνέχεια να οδηγήσει το κοινό-στόχο σε μια οδό ριζοσπαστικοποίησης προς εξτρεμιστικές ομάδες, οι οποίες παίζοντας με αυτά τα αφηγήματα και τις έννοιες της ταυτότητας, του ανήκειν και των αναγκών της κοινότητας, μπορούν να κάνουν τους ανθρώπους να δικαιολογήσουν ακόμα και τη χρήση βίας.

Ωστόσο, αν και πολλοί άνθρωποι είναι δυσαρεστημένοι με την τρέχουσα κατάσταση πραγμάτων και έχουν ακραίες απόψεις, πολύ λίγοι από αυτούς καταφεύγουν ενεργά στη στρατηγική βία ως τρόπο να διορθώσουν αυτό που δεν τους αρέσει.

Ψευδείς ειδήσεις

Οι ψευδείς ειδήσεις και οι θεωρίες συνωμοσίας άρχισαν να εμφανίζονται στις αρχές της δεκαετίας του 1950. Τότε ήταν, ως επί το πλείστον, διασκεδαστικά φανταστικά γεγονότα που δεν συνέβησαν ποτέ στην πραγματικότητα και που είχαν σχεδιαστεί για να κάνουν τον κόσμο να γελάσει. Εκτός όμως από κάτι αθώο και διασκεδαστικό, οι ψευδείς ειδήσεις μπορεί να γίνουν ένα εξαιρετικά επικίνδυνο εργαλείο στα χέρια εξτρεμιστικών ομάδων ή λαϊκιστών ηγετών, οι οποίοι τις χρησιμοποιούν για να κατευθύνουν το μίσος και την οργή των ανθρώπων εναντίον συγκεκριμένων ομάδων και/ή να στρατολογήσουν νέους υποστηρικτές.

Οι λαϊκιστικές ομάδες άρχισαν να βλέπουν τη δυνατότητα προπαγάνδας αυτών των ψευδών ειδήσεων και άρχισαν να κατασκευάζουν και να διαδίδουν ψευδείς ειδήσεις, για να τονίσουν πόσο διεφθαρμένες είναι οι ελίτ και πόσο σημαντικό είναι «ο λαός» να ανακτήσει τον έλεγχο έναντι του «κατεστημένου». Με αυτόν τον τρόπο, τα συγκεκριμένα πρακτορεία λαϊκιστικής προπαγάνδας υπονομεύουν την εμπιστοσύνη στους θεσμούς και την πολιτική, παρουσιάζοντας όλους τους πολιτικούς εκτός από τους ίδιους ως διεφθαρμένα, άπληστα για εξουσία άτομα, χωρίς καμία απολύτως ηθική και, στις χειρότερες περιπτώσεις, είτε ως μαριονέτες ομάδων συμφερόντων (π.χ. George Soros, Big Pharma, κ.λπ.) είτε ξένων δυνάμεων.

Οι ψευδείς ειδήσεις χρησιμοποιούνται επίσης από εξτρεμιστικές ομάδες για τη διάδοση μίσους και τη στρατολόγηση υποστηρικτών. Ωστόσο, αυτού του είδους οι ψευδείς ειδήσεις είναι ακόμη πιο επικίνδυνες επειδή παίζουν με υποκείμενες διχαστικές αφηγήσεις και φόβους. Οι ψευδείς ειδήσεις έχουν σχεδιαστεί για να φαίνονται και να ακούγονται αληθινές και αξιόπιστες στο κοινό, ενώ ο τόνος και η περιγραφή τους είναι παραπλανητικά και έχουν στόχο να περάσουν ένα μήνυμα που θα πυροδοτήσει μια έντονη συναισθηματική αντίδραση στον αποδέκτη. Αυτή η συναισθηματική αντίδραση εστιάζει με έντεχνο τρόπο προς το φάσμα φόβου/θυμού και επιδιώκει να κάνει τον δέκτη είτε να νιώσει ότι βρίσκεται υπό απειλή είτε να του προκαλέσει μεγάλο θυμωμένο εναντίον μιας συγκεκριμένης ομάδας ανθρώπων.

Πόλωση¹²

Ως πολιτική πόλωση ορίζεται η διεύρυνση του φάσματος μεταξύ των πολιτικών πεποιθήσεων προς τα άκρα (ακροδεξιά και ακροαριστερά). Αυτό το φαινόμενο περιλαμβάνει τη μετατόπιση της κοινής γνώμης από ένα κεντρώο σε ένα πολωμένο σύνολο ιδεών και αξιών. Η πόλωση δεν αποτελεί απειλή αυτή καθαυτή· μερικές φορές οδηγεί σε θετικά αποτελέσματα, αφού καθιστά δυνατή την εφαρμογή προοδευτικών μέτρων που πριν θεωρούνταν ως «μη ρεαλιστικά», ξεκλειδώνοντας με αυτό τον τρόπο πολιτικά αποτελέσματα για τις μειονότητες. Μερικές φορές, η πόλωση της κοινής γνώμης χρησιμοποιείται ως στρατηγική από πολιτικούς ακτιβιστές, για να ανοίξουν νέους δρόμους συζήτησης ή να διευρύνουν την αντίληψη του φάσματος για το τι είναι δυνατό (How democracies die, S. Levitsky and D. Ziblatt 2018). Ωστόσο, η συστημική πόλωση, που παρατηρείται όταν τα αντίπαλα κόμματα τείνουν να χρησιμοποιούν μια βίαιη ρητορική, μετατοπίζοντας το επίκεντρο από τη βασισμένη σε γεγονότα συζήτηση για ένα θέμα, σε γενικότερες συζητήσεις που βασίζονται στο συναίσθημα, είναι ένας κίνδυνος για τη δημοκρατία, αφού υπονομεύει τους πυλώνες της ανεκτικότητας, του διαλόγου και του πλουραλισμού. Αυτός ο τρόπος σκέψης δεν επιτρέπει στο άτομο εκείνο που ταυτίζεται με το ένα από τα δύο μέρη να αποδεχτεί το άλλο μέρος ως θεμιτό, με αποτέλεσμα να αυξάνονται οι επικίνδυνες και αντιδημοκρατικές συμπεριφορές, όπως είναι η ρητορική μίσους, η βία (λεκτική και σωματική), η μισαλλοδοξία και οι εσκεμμένες επιθέσεις στα δικαιώματα των αντιπάλων και των κοινοτήτων τους.

¹² https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/ran-papers/docs/ran_polarisation_management_manual_amsterdam_06072017_en.pdf

Εξτρεμισμός

Εξτρεμισμός είναι η υιοθέτηση ακραίων πολιτικών πεποιθήσεων βασισμένων στην αντίληψη περί ταυτότητας, οι οποίες τείνουν να προκύπτουν από τη λογική της ενδο-ομάδας και της εξω-ομάδας. Η ενδο-ομάδα είναι η ομάδα με την οποία ταυτίζεται ένα άτομο. Η εξω-ομάδα είναι η ομάδα ατόμων που δεν ταιριάζουν με την ταυτότητα της ενδο-ομάδας. Για παράδειγμα, η ενδο-ομάδα θα μπορούσε να είναι οι «αληθινοί Αμερικανοί» (που σημαίνει ότι το άτομο αισθάνεται ότι ο τρόπος ζωής του είναι ο αληθινός αμερικανικός τρόπος ζωής) και η εξω-ομάδα οι μουσουλμάνοι, οι προοδευτικοί αριστεροί πολιτικοί ή οι περιβαλλοντολόγοι. Όπως και να το δει κανείς, σίγουρα είναι εύκολο να διαπιστώσει πώς αυτή η ενδο-ομάδα τείνει να καταλήξει σε κάθε μέσο που θεωρεί απαραίτητο, προκειμένου να επιβάλει την υπεροχή της ενάντια και σε βάρος της εξω-ομάδας. Ο εξτρεμισμός, λοιπόν, είναι ένα πολύπλευρο φαινόμενο και ποικίλει σημαντικά ανάλογα με την πολιτική στάση, την ταυτότητα και το πολιτικό πλαίσιο μέσα στο οποίο αναπτύσσεται. Σε οποιαδήποτε περίπτωση, ένα άτομο που υιοθετεί εξτρεμιστικές απόψεις για την κοινωνία είναι πιο πιθανό να παγιδευτεί σε βίαιες εξτρεμιστικές πολιτικές ομάδες, θέτοντας τελικά τον εαυτό του/της και τους άλλους σε κίνδυνο. Εξτρεμιστικές ομάδες, όπως είναι οι νεοναζιστικές, οι νεοφασιστικές και οι τζιχαντιστικές οργανώσεις, αναζητούν πάντα νέους υποψήφιους μεταξύ εκείνων που είναι πιο ευάλωτοι στις εξτρεμιστικές κοσμοθεωρίες, βασιζόμενοι σε αυτό ακριβώς το γεγονός προκειμένου να τους ριζοσπαστικοποιήσουν.

Ακροδεξιός εξτρεμισμός¹³

Ο ακροδεξιός εξτρεμισμός είναι ένας όρος ομπρέλα για όλες τις ομάδες που ανήκουν στο ακροδεξιό φάσμα. Ο όρος συνδυάζει ένα ευρύ φάσμα ιδεολογιών που κινούνται γύρω από παραδοσιακές ιδεολογίες της ακροδεξιάς, όπως ο φασισμός. Ωστόσο, τα βασικά σημεία του ακροδεξιού εξτρεμισμού είναι: Ρασισμός, Ξενοφοβία, Εθνικισμός, Αντικαθεστωτικές/αντιδημοκρατικές θέσεις, Έκκληση για ισχυρό κράτος, Συχνά επίσης τάσσεται υπέρ του παραδοσιακού ρόλου των φύλων και υιοθετεί θέσεις κατά της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας.

Αν και αντιδημοκρατικές, οι περισσότερες ακροδεξιές ομάδες όταν επικρίνονται, συχνά προβάλλουν τη δικαιολογία ότι «εκφράζουν μόνο απόψεις». Όπως και να έχει, σύμφωνα με το Κέντρο Ευαισθητοποίησης για τη Ριζοσπαστικοποίηση, μια ακροδεξιά στάση καθίσταται προβληματική, όταν υποστηρίζει τον περιορισμό των πολιτικών δικαιωμάτων και της ελευθερίας μιας συγκεκριμένης θρησκευτικής ή εθνικής ομάδας.

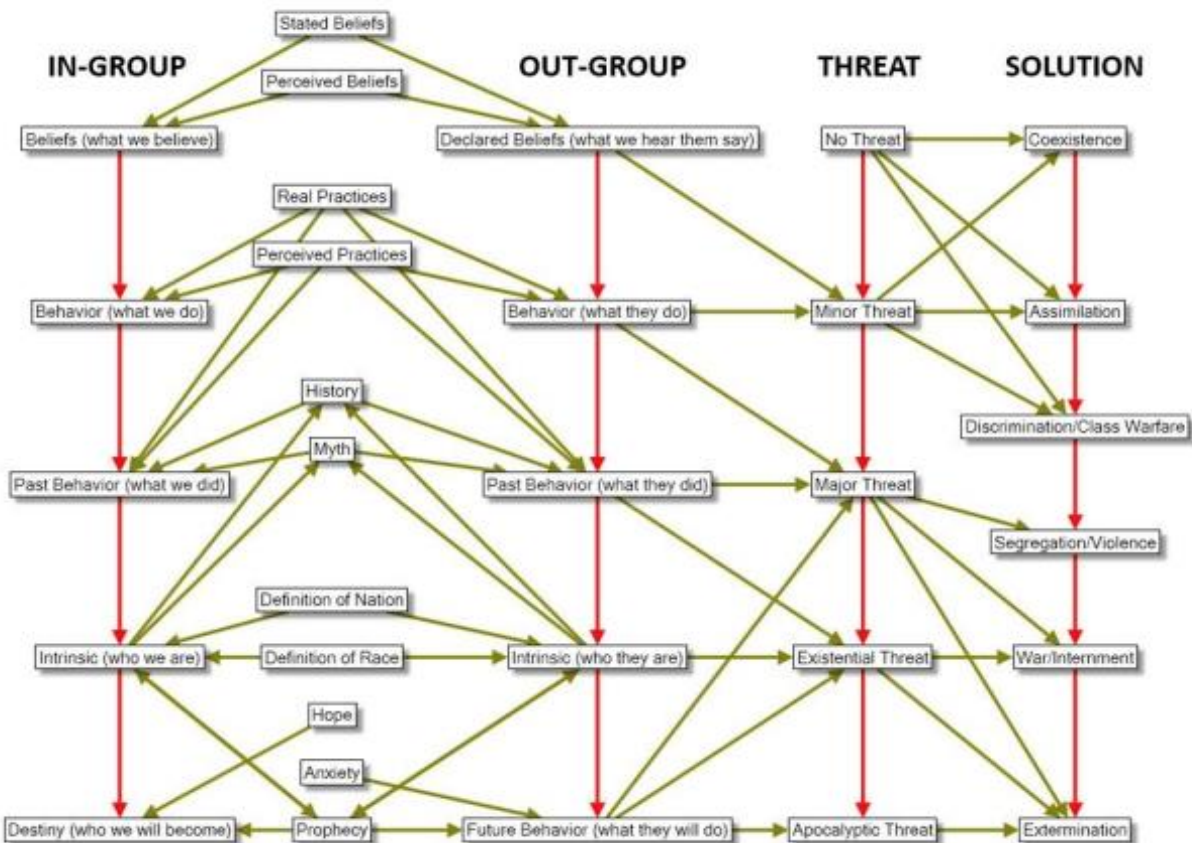
Ισλαμικός εξτρεμισμός¹⁴

Ο «Ισλαμικός εξτρεμισμός» αναφέρεται σε διάφορες μορφές εξτρεμιστικών ομάδων που προωθούν τη βία και βασίζονται σε ισλαμικά θρησκευτικά δόγματα (π.χ. σουνιτικό ή σιιτικό Ισλάμ). Η εκδήλωση αυτού του είδους των εξτρεμιστικών ομάδων στην επικράτεια της ΕΕ. Ομάδες βίαιων ισλαμιστών εξτρεμιστών συσπειρώνονται αρνούμενη την αρχή του δημοκρατικού κράτους δικαίου και την έκφραση των ατομικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τόσο η δημοκρατία όσο και τα ανθρώπινα

¹³ https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/ran-papers/docs/ran_fre_factbook_20191205_en.pdf

¹⁴ https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/ran-papers/docs/ran_factbook_islamist_extremism_december_2019_en.pdf

δικαιώματα είναι το αντίθετο από αυτό που πιστεύουν οι βίαιες ισλαμικές εξτρεμιστικές ομάδες, το οποίο είναι μια κυριολεκτική ερμηνεία των αρχών του Ισλάμ. Ομάδες όπως η Αλ Κάιντα ή το ISIS ανήκουν σε αυτή την κατηγορία εξτρεμιστικών ομάδων, οι οποίες αν και είναι οι πιο γνωστές λόγω της μεγάλης προβολής τους στο ειδησεογραφικό τοπίο, απέχουν πολύ από το να είναι οι μόνες βίαιες ισλαμιστικές εξτρεμιστικές ομάδες που υπάρχουν.

Ριζοσπαστικοποίηση

Η ριζοσπαστικοποίηση είναι, σύμφωνα με τον Berger, η «υιοθέτηση ολοένα και πιο αρνητικών απόψεων για μια εξω-ομάδα και η κλιμάκωση μιας σκληρής στάσης απέναντι σε αυτή την εξω-ομάδα, η οποία εκδηλώνεται με πράξεις. Αυτό σημαίνει ότι ένα άτομο που δεν συμπαθεί μια συγκεκριμένη ομάδα ανθρώπων, αλλά δεν τη μισεί ενεργά, δεν έχει ακόμη ριζοσπαστικοποιηθεί. Η ριζοσπαστικοποίηση είναι η αργή δηλητηρίαση των συναισθημάτων ενός ατόμου για μια εξω-ομάδα και η ολοένα αυξανόμενη θεώρηση αυτής της εξω-ομάδας ως απειλής. Αυτό οδηγεί στην αύξηση της πιθανότητας του ριζοσπαστικοποιημένου ατόμου να διαπράξει επιθετικές ενέργειες εναντίον της εξω-ομάδας, αλλά και να παγιδευτεί σε εξτρεμιστικές ομάδες.

Ως βάση της διαδικασίας ριζοσπαστικοποίησης, το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τον Έλεγχο των Ναρκωτικών και την Πρόληψη του Εγκλήματος (UNODC), εντοπίζει:

«Παράγοντες ώθησης» (Push factors): Οι συνθήκες που ευνοούν τον βίαιο εξτρεμισμό και το δομικό πλαίσιο από το οποίο αναδύεται. Αυτά περιλαμβάνουν: έλλειψη κοινωνικοοικονομικών ευκαιριών, περιθωριοποίηση και διακρίσεις, κακή διακυβέρνηση, παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του κράτους δικαίου, παρατεταμένες και ανεπίλυτες συγκρούσεις και ριζοσπαστικοποίηση στις φυλακές¹⁵.

«Παράγοντες έλξης»: Τα μεμονωμένα κίνητρα και διαδικασίες, που παίζουν βασικό ρόλο στη μετατροπή των ιδεών και της δυσαρέσκειας σε βίαιη εξτρεμιστική δράση. Αυτά περιλαμβάνουν: ατομικό υπόβαθρο και κίνητρα, συλλογικά παράπονα και θυματοποίηση που προέρχονται από την κυριαρχία, την καταπίεση, την υποταγή ή την ξένη επέμβαση, διαστρέβλωση και κατάχρηση πεποιθήσεων, πολιτικές ιδεολογίες και εθνοτικές και πολιτισμικές διαφορές, και ηγεσία και μέσα κοινωνικής δικτύωσης¹⁶.

Με άλλα λόγια, οι «παράγοντες ώθησης» είναι δομικοί κοινωνικοί παράγοντες, π.χ. έλλειψη κοινωνικοοικονομικών ευκαιριών, ενώ οι παράγοντες έλξης αναφέρονται σε αυτά που επηρεάζουν την ψυχολογική και συναισθηματική διάσταση των ατόμων, καθιστώντας τα πιο ευάλωτα σε βίαιες εξτρεμιστικές ομάδες και ιδεολογίες, π.χ. πολιτισμικές διαφορές.

Πώς η ακροδεξιά κατασκευάζει αφηγήματα¹⁷

Οι ακροδεξιές εξτρεμιστικές ομάδες παίζουν με αυτούς τους παράγοντες ώθησης και έλξης, για να απεικονίσουν έναν κόσμο που καλλιεργεί το μίσος, τη δυσπιστία και τη διχόνοια μεταξύ των ομάδων, καθώς και για να προσφέρουν ευκαιρίες στα άτομα να αισθανθούν την ικανοποίηση ότι ανήκουν σε μια ομάδα και «κάνουν αυτό που είναι σωστό». Ένα από αυτά τα αφηγήματα είναι αυτό που κάνει λόγο για την απειλή κατά των εθνικών ταυτοτήτων, στο πλαίσιο του οποίου η μετανάστευση απεικονίζεται ως κάτι επικίνδυνο για τους ντόπιους και οι εθνικές ταυτότητες κινδυνεύουν με «εξισλαμισμό».

Ένα άλλο αφήγημα είναι αυτό που περιστρέφεται γύρω από την αρρενωπότητα και τη «φυσική τάξη» πραγμάτων, τα οποία «απειλούνται» από τα ΛΟΑΤΚΙ δικαιώματα και τη φεμινιστική προπαγάνδα. Μία άλλη τακτική είναι αυτή της αυτο-θυματοποίησης, κατά την οποία η ακροδεξιά κατηγορεί την κυβέρνηση ότι ευνοεί τις μειονότητες σε βάρος της πλειοψηφίας (η οποία είναι η μόνη που δικαιούται εθνική ταυτότητα). Τελευταίο αλλά εξίσου σημαντικό, το αφήγημα που πείθει τους ανθρώπους ότι η αυτονομία και η ανεξαρτησία των εθνών απειλείται, επειδή οι διεθνείς θεσμοί (ΟΗΕ, ΕΕ, ΝΑΤΟ) έχουν υπερβολική εξουσία πάνω στα έθνη. Αυτοί οι θεσμοί κατηγορούνται ότι αποτελούνται από πλούσιους και ισχυρούς γραφειοκράτες που επιβάλλουν τη θέλησή τους εις βάρος του απλού πολίτη.

Πώς ο ισλαμικός εξτρεμισμός κατασκευάζει αφηγήματα¹⁸

Οι ισλαμιστές εξτρεμιστές χρησιμοποιούν παρόμοιες συναισθηματικές τακτικές που βασίζονται στη δημιουργία ενός αισθήματος εξωτερικής απειλής και αυτο-θυματοποίησης, όπως και οι ακροδεξιό εξτρεμιστές. Φυσικά, το περιεχόμενο του αφηγήματος είναι διαφορετικό, αλλά ο στόχος να παίξουν με το ίδιο σύνολο συναισθημάτων παραμένει ο ίδιος.

Από την πλευρά της αυτο-θυματοποίησης, παίζουν με την αίσθηση του αποκλεισμού που νιώθουν συχνά οι Μουσουλμάνοι λόγω των πολλών δυσκολιών και εμποδίων που αντιμετωπίζουν στην

¹⁵ <https://www.unodc.org/e4j/en/terrorism/module-2/key-issues/drivers-of-violent-extremism.html>

¹⁶ <https://www.unodc.org/e4j/en/terrorism/module-2/key-issues/drivers-of-violent-extremism.html>

¹⁷ RAN POL and RAN C&N (2019) "Current and future narratives and strategies of far-right and islamist extremism"

¹⁸ RAN POL and RAN C&N (2019) "Current and future narratives and strategies of far-right and islamist extremism"

κοινωνία. Τις περισσότερες φορές, αυτό το αφήγημα ενισχύεται από πραγματικά δεδομένα που καταδεικνύουν τις διακρίσεις που υφίστανται οι μουσουλμάνοι στις δυτικές κοινωνίες. Παράλληλα με αυτό το αφήγημα, χρησιμοποιείται και ένα άλλο αποτελεσματικό αφήγημα που ωθεί τα άτομα να «πάρουν τον έλεγχο» και να γίνουν στρατιώτες του Αλλάχ, για να υπερασπιστούν τους μουσουλμάνους από τις επιθετικές συμπεριφορές των υποκριτικών κρατών, τα οποία υποστηρίζουν την ειρήνη στην Ευρώπη, στην πραγματικότητα όμως παρουσιάζονται έτοιμα να πραγματοποιήσουν επιθετικές στρατιωτικές εκστρατείες και φρικαλεότητες στη Μέση Ανατολή. Αυτό το τελευταίο αφήγημα παίζει με τα αισθήματα αδικίας που βιώνουν οι μουσουλμάνοι τόσο στις πατρίδες τους όσο και σε όλο τον κόσμο.

Τι γίνεται με τα παιδιά!

Οι νέοι αποζητούν κατανόηση, συμμετοχή και την αίσθηση ότι ανήκουν σε μια κοινότητα. Τείνουν να αντιδρούν συναισθηματικά και θυμώνουν εύκολα όταν πρόκειται για θέματα για τα οποία νοιάζονται, ενώ τείνουν επίσης να έχουν εξιδανικευμένες απόψεις για την πραγματικότητα, την πολιτική και την ιδεολογία. Επιπλέον, γίνεται ολοένα και πιο δύσκολο για τους νέους σήμερα να βρουν τη θέση τους στην κοινωνία, ικανοποιώντας ταυτόχρονα και τις προσδοκίες της κοινωνίας. Η μοναξιά, η κατάθλιψη και οι ασθένειες ψυχικής υγείας βρίσκονται σε υψηλό επίπεδο μεταξύ των νέων στην Ευρώπη.

Οι εργαζόμενοι και οι επαγγελματίες στον τομέα της νεολαίας είναι πολύ σημαντικοί για την πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης των νέων, αφού τους βοηθούν να κατανοήσουν τη σημασία της δημοκρατίας και τις βασικές αξίες της, ως απαραίτητων στοιχείων για να ζουν σε μια ειρηνική κοινωνία όπου υπάρχει χώρος για όλους και όπου οι προβληματισμοί και οι ανησυχίες τους αντιμετωπίζονται μέσα από τη δημοκρατική δράση.

11. ΑΝΑΦΟΡΕΣ

RAN POL and RAN C&N (2019) “Current and future narratives and strategies of far-right and islamist extremism” EX POST PAPERS Stockholm, Sweden,
Authored by Nikki Sterkenburg, Quinta Smit and Marije Meines

RAN (2019) “Extremism, Radicalisation & mental health: Handbook for practitioners” available at: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/about-ran/ran-h-and-sc/docs/ran_h-sc_handbook-for-practitioners_extremism-radicalisation-mental-health_112019_en.pdf

RAN (2019) “Far-right extremism, a practical introduction” available at: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/ran-papers/docs/ran_fre_factbook_20191205_en.pdf

RAN (2019) “Islamist extremism, a practical introduction” available at: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/ran-papers/docs/ran_factbook_islamist_extremism_december_2019_en.pdf

RAN (2017) “polarization management manual” available at: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/ran-papers/docs/ran_polarisation_management_manual_amsterdam_06072017_en.pdf

J.M. Berger (2017) ICCT Research Paper “Extremist Construction of Identity: How Escalating Demands for Legitimacy Shape and Define In Group and Out-Group Dynamics”
DOI: 10.19165/2017.1.07 ISSN: 2468-0656
Available at: <https://icct.nl/app/uploads/2017/04/ICCT-Berger-Extremist-Construction-of-Identity-April-2017-2.pdf>

S. Levitsky and D. Ziblatt (2018) “How Democracies Die”, published by Broadway Books a Penguin Random House LLC division in New York (US), ISBN 978-1-9848-2577-3.

The e-learning network [Humanistic Theory by Psychologist Carl Rogers \(eln.co.uk\)](http://eln.co.uk)

Dorsch Lexikon der Psychologie <https://dorsch.hogrefe.com/stichwort/sozialkonstruktivismus>

UNESCO Constitution [UNESCO Universal Declaration on Cultural Diversity: UNESCO](https://www.unesco.org/en/declaration-of-culture)

Diversity for Social Impact [Cultural Diversity - The Ultimate Guide to Cultural Competence \[2021\]](https://www.diversityforimpact.com/cultural-diversity-the-ultimate-guide-to-cultural-competence-2021/)

Πρόσθετοι πόροι οπτικοακουστικού υλικού

Journalism and Polarization <https://www.youtube.com/watch?v=5R3gzMONDUI>
Not another brother (anti-islamist extremism video) <https://youtu.be/ljIQ0ctzy>